

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри

_____ Кажан Ю.М.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

« ___ » _____ 2021 р.

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ
ЛЕКСИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Кваліфікаційна робота здобувача
вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої
освіти освітньо-професійної програми
«01 Освіта. Мова і література (німецька)»
Виноградової Валерії Володимирівни
Науковий керівник:
Лоскутова Н.М., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької та французької
філології
Рецензент:
Ромашенко В. Є., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Донецького державного університету внутрішніх
справ

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« ___ » _____ 2021 р.

Маріуполь – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	11
1.1. Особливості освітніх послуг у мережі Інтернет.....	11
1.2. Електронні підручники як засіб навчання.....	24
1.3. Технології дистанційного навчання.....	27
Висновки до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	41
2.1. Формування мультимедійних компетенцій у навчанні учнів німецької мови: мультимедійність, інтерактивність та гіпертекстуальність.....	41
2.2. Методичні рекомендації навчання німецької мови із застосуванням комп'ютерних технологій.....	45
2.3. Досвід створення завдань з навчання німецької мови з використанням комп'ютерних технологій	50
Висновки до розділу 2.....	61
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми роботи. В даний час сучасні інформаційно-комунікаційні технології можна широко використовувати в процесі навчання різних предметів. На відміну від початкової та середньої освіти впровадження та застосування комп'ютерних технологій у сфері загальної середньої освіти відбувається більш активно. Але за останні роки в країні практично вирішено проблему закладів освіти, у яких є сучасні комп'ютери, електронні дошки, електронні бібліотеки, електронні підручники, аудиторії з комп'ютерами, підключеними до Інтернету.

Модернізація системи дошкільної, початкової, середньої і, особливо, професійної освіти повинна створити умови для підготовки підростаючого покоління до професійної діяльності в інформаційно-технологічному суспільстві XXI століття, що бурхливо розвивається, де визначальними факторами стають рівень освіченості особистості, її інтелектуальний і творчий потенціал, що дозволяє використовувати та розвивати нові методи в науці та виробництві. Пріоритетну роль у реалізації відіграє активна інформатизація освіти.

У зв'язку з тим, що в даний час поглиблюються процеси інформатизації освіти, модернізація процесу навчання повинна полягати у широкому використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які мають значні можливості пред'явлення навчальної інформації за допомогою сучасного комп'ютера з програмним забезпеченням, засобів мультимедіа та мережі Інтернет.

Сьогодні потрібні сучасні методи навчання, які полегшували б і прискорювали передачу знань школярам, активізували процес засвоєння ними знань, навчали б їх прийомів самостійної роботи з навчальним матеріалом, підвищували продуктивність навчальної праці як педагога, так і учня.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах освіти дозволить надати інформації, що вивчається, таку форму, завдяки якій вона швидше і краще сприймається або стане більш придатною для використання в тих чи інших конкретних освітніх цілях.

Актуальність вирішення завдання впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання, недостатня дослідженість її теоретичних та методологічних аспектів, наявність величезних перспектив та велика значущість для подальшого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій загалом зумовили вибір теми кваліфікаційного дослідження.

Об'єктом нашого дослідження є навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій.

Предмет дослідження – методичні засади навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій.

Ступінь вивченості теми та джерельна база дослідження. Теоретичним, методологічним та практичним питанням методичних засад навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій присвячені численні дослідження українських, вітчизняних та зарубіжних учених-педагогів.

На пострадянському просторі дослідженням піддавалися такі аспекти інформатизації освіти: концепція особистісно орієнтованої освіти – П. Барашков, В. Демкін, Ф. Дорохов, С. Панюкова, Н. Тализина та ін.; теорії інформатизації суспільства та освіти – В. Беспалько, О. Барабанщиков, М. Бовтенко, Є. Машбиць Д. Полат, Н. Савельєв, С. Смирнов, Н. Тализина, І. Фрумін, С. Якушев та ін.; роботи з формування інформаційної культури особистості - О. Артюшкін, Н. Гендін, Н. Колков, В. Міхаеліс, І. Скіпор та ін.; інтернет-технології в освіті – Р. Абалуєв, Є. Алексєєв, А. Афонін, М. Горюнова, А. Карпова, С. Кучерявський, Д. Тевс, Є. Якушина та ін.; технологіям дистанційного навчання присвячені роботи А. Андрєєва, В. Вимятніна,

В. Демкіна, П. Самолисова, Г. Троян та ін.; мультимедійним технологіям М. Булгакова, Т. Воген, І. Кузнєцова, Г. Можаяєва, А. Молібог, І. Романцова, Н. Ротмістрова та ін.

Проблемам інформатизації вищої професійної освіти та інноваційним методам навчання присвячені роботи О. Андрєєва, М. Булгакова, Б. Гершунського, І. Гребньова, В. Гусєва, В. Давидова, О. Долженка, І. Калягіна, В. Михаеліс, П. Образцова, О. Околелова, І. Роберта, В. Садовничого, І. Скальського, М. Тализиної, О. Тихонова, Ю. Фокіна, Д. Чернілевського, В. Шолоховича та ін. У тому числі проблемам інформатизації освіти в навчанні іноземної мови присвячені роботи багатьох учених: М. Бордуліної, Т. Карамішева, А. Карпова, Є. Пассова, М. Сергєєва, Є. Полат, Є. Пушкерєва, Н. Синегубової та ін.

З німецьких вчених досліджували розвиток інформаційної освіти Андреас Брейтер, Габі Рейманн, Гейнц Мандель, Герберт Кубічек, Дітер Бааке, Сібіл Кремер, та ін.

Але аналіз джерельної бази за темою продемонстрував перспективність вивчення питання методичних засад навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій, з огляду на потреби часу і визначив актуальність теми нашої кваліфікаційної роботи.

Мета роботи – дослідити методичні засади навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) проаналізувати особливості освітніх послуг у мережі Інтернет;
- 2) з'ясувати особливості електронних підручників як засібу навчання;
- 3) дослідити можливості технологій дистанційного навчання;
- 4) дослідити процес формування мультимедійних компетенцій у навчанні учнів німецької мови: мультимедійність, інтерактивність та гіпертекстуальність;

5) надати методичні рекомендації навчання німецької мови із застосуванням комп'ютерних технологій;

б) провести педагогічний експеримент із впровадження у навчальний процес завдань з навчання німецької мови з використанням комп'ютерних технологій, та виявити його вплив на рівень засвоєння знань з німецької мови учнями закладу загальної середньої освіти з метою вдосконалення методичних засад навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій.

Методологічна основа роботи. Теоретико-методологічною та нормативною основою дослідження послужили: загальна теорія діяльності та теорія мовної діяльності (О. Леонтьєв, Л. Виготський), психолінгвістика (О. Леонтьєв, І. Зимня, А. Залевська) теорія конструктивізму (І. Anderson, Н. Forester, Н. Maturana), когнітивні теорії пізнання (А. Chamot, J. Malley), когнітивні теорії навчання за допомогою нових інформаційних технологій (Р. Klimsa, Р. Vamngartner, S. Paug, M. Legutke), теорія та методика навчання іноземних мов (І. Бім, Є. Пассов, Г. Рогова, В. Сафонова); концепція навчання з урахуванням комп'ютерних телекомунікацій (Е. Полат).

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: критичний аналіз літератури з тематики даного дослідження в галузі методики навчання іноземних мов, лінгводидактики, лінгвістики, психології та психолінгвістики; аналіз функцій Інтернету та віртуального німецькомовного кіберпростору; узагальнення досвіду роботи з німецькими закладами освіти із використанням електронної пошти; анкетування.

Для визначення переваг та ефективності використання сучасних комп'ютерних технологій у вивченні німецької мови у Маріупольському закладі загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області було проведено педагогічний експеримент, у якому взяли участь 50 школярів старших класів та 3 вчителів німецької мови.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Впровадження в практику викладання німецької мови комп'ютерних технологій стає нагальною потребою у сучасному суспільстві, отже, напрацьований у кваліфікаційному дослідженні матеріал може слугувати методичним матеріалом під час проведення навчальних занять з німецької мови у закладах загальної середньої освіти, може використовуватися під час позашкільних заходів, а також теоретичний матеріал кваліфікаційного дослідження може бути використаний під час проведення лекційних занять, самостійної роботи, у спецкурсах у ЗВО. Тому, результати дослідження можуть стати основою для поглиблення знань з методик навчання учнів німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи та публікації. Апробацію результатів кваліфікаційної роботи було частково представлено нами у наступних публікаціях: II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики» (12 травня 2021 р.), IX Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференцію здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Мови та літератури в полікультурному суспільстві» (10 листопада 2021 р.), а також результати дослідження були опубліковані у збірнику статей «Vox Philologi» (випуск 10, МДУ, 2021 р.).

Логіка дослідження, його мета і завдання зумовили наступну **структуру кваліфікаційної роботи**: вступ, два розділи, що мають 6 підрозділів, висновки до кожного розділу, загальні висновки, 5 таблиць, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 79 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1. Особливості освітніх послуг у мережі Інтернет

Перспективним напрямом застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні німецької мови у вищій освіті є телекомунікаційна мережа Інтернет. Інтернет - неосяжна кількість інформації, можливість спілкування з людьми з різних країн, завдяки Інтернету можна практично миттєво отримати відповіді на будь-які запитання. Безсумнівно, Інтернет несе у собі величезний потенціал освітніх послуг (Додаток А, таблиця № 1). Його використання дозволяє проводити обмін педагогічним досвідом, організовувати дистанційне навчання, використовувати отриману інформацію в навчальних та наукових цілях, аналізувати та вивчати вітчизняний та зарубіжний досвід.

Інтернет-технології - автоматизоване середовище отримання, обробки, зберігання, передачі та використання знань у вигляді інформації та їх впливу на об'єкт, що реалізується в мережі Інтернет.

Щодо навчання можна виділити таке:

- мультимедійні навчальні програми (електронні підручники, тренажери, лабораторні практикуми, тестові системи);
- навчальні системи з урахуванням мультимедіа технологій, побудовані з допомогою персональних комп'ютерів, відеотехніки, накопичувачів на оптичних дисках;
- інтелектуальні та навчальні експертні системи, що використовуються у різних предметних галузях;
- розподілені бази даних з галузей знань;

- засоби телекомунікації, що включають електронну пошту, телеконференції, локальні та регіональні мережі зв'язку, мережі обміну даними і т.п.;

- електронні бібліотеки, розподілені та централізовані видавничі системи.

З часом змінюються як люди так і знання, відповідно й структура і методи отримання цих знань. Сьогодні навчання німецькій мові практично неможливе без залучення мережі Інтернет. У процесі навчання важливу роль відіграють не лише знання, а й способи набуття цих знань. При використанні мережі Інтернет з'являється можливість поринути в атмосферу мовного середовища, отримати необхідну інформацію у зручний час, у доступній формі та з урахуванням індивідуальної зацікавленості [18, с. 12]. Говорячи про Інтернет-технології у процесі навчання німецької мови, хотілося б відзначити різноманітність можливостей їх використання залежно від сфери викладання. Комп'ютер, підключений до Інтернету, надає такі можливості:

- організувати спільну навчально-дослідницьку діяльність з вчителями та школярами (можливо, всього світу) за допомогою електронної пошти (нині, таким чином, реалізується метод проектів);

- отримувати мовну практику в результаті спілкування в режимі онлайн, беручи участь в електронних конференціях;

- навчатись на курсах, організованих за інтересами, що проводяться різними навчальними закладами;

- приєднуватися до світових бібліотек, баз даних.

Вчителі німецької мови при використанні засобів телекомунікацій отримують такі можливості:

- використовувати у своїй діяльності ширший спектр навчальних та методичних матеріалів;

- підвищувати свою кваліфікацію шляхом навчання у вищих навчальних закладах, які пропонують мережеві програми заочного навчання;

- підтримувати професійні контакти з колегами, із установами сфери освіти тощо.

При роботі з Інтернетом, насамперед, важливо визначитися, з якою метою ми збираємося використовувати його можливості та ресурси. Їх можна використовувати для:

- включення матеріалів мережі до змісту занять;
- самостійного пошуку інформації учнями у рамках роботи над проектом;
- самостійного вивчення, поглиблення мови, ліквідації прогалин у знаннях, вміннях, навичках;
- самостійної підготовки до складання кваліфікаційного іспиту екстерном;
- систематичного вивчення певного курсу німецької мови дистанційно під керівництвом вчителя [3, с. 55].

Усе це, очевидно, різні завдання, об'єднані, проте єдиною метою навчання - формуванням комунікативної компетенції [51, с. 83].

Перерахуємо можливості, які надає вчитель німецької мови мережа Інтернет:

- вчитель може запропонувати учню до заняття ті чи інші автентичні матеріали для читання з теми, що вивчається;
- можна записати на комп'ютер звукову інформацію, скоротивши її до потрібних меж;
- провести усне обговорення отриманих електронною поштою листів партнерів за проектом;
- провести у групах співробітництва обговорення, дискусію щодо проблемної інформації, отриманої з ресурсів мережі Інтернет;
- провести лінгвістичний аналіз повідомлень, усних чи письмових висловлювань носіїв мови, що містять прислів'я та приказки, що відображають специфіку функціонування німецької мови у культурі народу;

- використовувати хоча б фрагментарно - художні твори німецьких авторів, отримані у віртуальних бібліотеках;
- використовувати матеріали електронних граматичних довідників, пропонувані у них вправ.

Отже, використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх у навчальний процес, ефективніше вирішувати цілу низку дидактичних завдань на занятті:

- формувати навички та вміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності;
- удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, заздалегідь підготовлених вчителем;
- удосконалювати вміння писемного мовлення, індивідуально чи письмово складаючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці дослідницької роботи, творів, інших епістолярних продуктів спільної діяльності партнерів;
- поповнювати свій словниковий запас (активний чи пасивний) лексикою сучасної німецької мови, що відбиває певний етап розвитку культури народу, соціального та політичного устрою суспільства;
- знайомитися з культурознавчими знаннями, що включають мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури і традицій Німеччини;
- формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності учнів на занятті на основі систематичного використання «живих» матеріалів, обговорення не лише питань до текстів підручника, а й «гарячих» проблем, що цікавлять усіх та кожного [71, с. 89].

Слід мати на увазі ще одну особливість предмета «Німецька мова». Навчати мовної діяльності можна лише у живому спілкуванні. А для цього потрібний партнер. Мультимедійна програма, компакт-диск, хоч би якими

інтерактивними вони були, можуть забезпечити лише квазіспілкування (тобто спілкування з машиною, а чи не з людиною). Виняток становлять комп'ютерні телекомунікації, коли учень вступає у живий діалог (письмовий чи усний) із реальним партнером – носієм мови [77, с. 48]. Наприклад, Інтернет створює унікальну можливість для тих, хто вивчає німецьку мову, користуватися автентичними текстами, слухати і спілкуватися з носіями мови, тобто вона створює природне мовне середовище.

У осіб, які вивчають німецьку мову за допомогою мережі Інтернет, розширюється кругозір, крім того, вони отримують практичні навички роботи з персональним комп'ютером та мережею Інтернет, що обов'язково знадобиться їм у подальшому житті.

Основними плюсами використання мережі Інтернет є:

- підвищення інтересу до навчання;
- розвиток самостійності;
- розвиток відповідальності та цілеспрямованості [40, с. 82].

Мережа Інтернет дозволяє учням не лише отримувати потрібну інформацію про країну, але й поділитися своїми роботами, що є відмінним стимулом у навчанні [29, с. 55].

Будь-який учень по-своєму індивідуален і освоює новий навчальний матеріал по-різному. Вчителям доводиться знаходити індивідуальний підхід до кожної дитини. З використанням передових інформаційних технологій, Інтернету, засобів мультимедіа задовольнити індивідуальні запити дітей стало набагато простіше.

Використання мережі Інтернет дає можливість дізнатися більше про політику, географію та мистецтво Німеччини, брати участь у відеоконференціях та дискусіях. Інтернет дозволяє учням легко і швидко обмінюватися інформацією [77, с. 128]. Вже зараз у мережі Інтернет існує велика кількість ресурсів, створених та підтримуваних учнями різних ЗЗСО. Такі проекти

розвивають самостійність, колективізм (оскільки підтримуються ці проекти зазвичай групою учнів), цілеспрямованість.

Величезне розмаїття ресурсів у мережі Інтернет надано для учнів, які вивчають німецьку мову - навчальні та автентичні матеріали німецькою мовою (<http://www.deutsch-lernen.net/> (версія німецькою мовою), <http://www.learn-german.net/>, www.deutsch-als-fremdsprache.de, www.deutsch-uni.com, www.sprachnachweis.de, <http://www.ralf-kinas.de/online.htm>), електронні версії журналів та газет (www.vitaminde.de, www.juma.de, <http://gutenberg.spiegel.de/>, www.zeit.de/, www.welt.de/); електронні словники (<http://did.Leo.org/>, <http://www.libex.ru/detail/book>, електронні самовчителі для початківців та продовжуючих курс «Німецька мова», Bild Worterbuch Deutsch з картинками для дітей та ін. [70].

Крім того, надзвичайно поширене тестування як метод підсумкової чи проміжної перевірки. Залежно від знань учнів є можливість скласти тест німецької мови на роздрукованих бланках, на персональних комп'ютерах або в Інтернеті (даються посилання на певні сайти: <http://www.testdaf.de>, <http://www.ondaf.de>). Наприклад, проведення тесту з використанням слайдів (MS Power Point) та тестових матеріалів. Можливе оброблення матеріалу за допомогою спеціальних програм для складання тестів Test Designer.

Все більша увага приділяється використанню засобів електронної комунікації на заняттях та у позааудиторний час – зокрема, учні листуються електронною поштою з ровесниками з інших країн, які також вивчають німецьку мову як іноземну (<http://www.speak2speak.de/>, <http://www.tandem-f.org/>) [47, с. 116].

Інтерес до німецької мови зростає через необхідність розширення контактів. Граматико-перекладний метод у викладанні німецької мови відкриває скарби світової літератури та дає можливість зазирнути у світ чужої культури.

За допомогою мережі Інтернет на етапі доступні майже всі великі бібліотечні фонди німецької літератури.

З урахуванням зміни навчальних планів у бік збільшення кількості годин, що виділяються на самостійну роботу, та вимогами суспільства до рівня знань з мови, доцільно спробувати поєднати і викладання німецької мови шляхом використання сучасних Інтернет-технологій [44, с. 231].

Використовуючи блог, Інтернет-журнал або Інтернет-проекти, достатньо комп'ютера з відповідним додатковим обладнанням та підключення до Інтернету, щоб отримати повну та достовірну інформацію про події в Німеччині.

На сторінках електронних енциклопедій учні читають основні відомості про країну або дізнаються про історичні події. А щоб отримати конкретні відповіді на питання, що цікавлять, достатньо поставити чіткі орієнтири у вигляді питань. Таку інформацію можна знайти на сайті www.tatsachen-iiber-deutschland.de. Зручність використання сайту полягає і в можливості використання додаткового матеріалу, що надається за гіперпосиланнями в тексті, і в постійному оновленні інформації, чого не можуть дозволити підручники.

Контролюючі питання можна розмістити як у програмі, так і блозі. На Інтернет-курсах Гете-Інституту подібне завдання заплановане як інтерактивне опитування [59, с. 67]. Але якщо робота ведеться з повною групою, завдання можуть бути виконані не лише індивідуально, а з подальшим обговоренням групи.

Якщо учнів цікавлять поняття стереотипів, упереджень, легенд національного характеру, сайти, що пропонують розвиток міжкультурної компетенції, допоможуть розібратися в таїнствах національного характеру. На сайті www.ikkompetenz.thueringen.de публікується тест *Fit für die Fremde?* та є вибір цікавих матеріалів, пропозицій щодо проектного вивчення даної теми

[49]. Наприклад, школярі створюють свій календар із карикатурами чи упередженнями та публікують його на загальний огляд. Багатообіцяючим було б завдання з інтерпретації, з'ясування подібностей і відмінностей у звичайному, буденному житті. Пропозиції та завдання на цю тему, а також матеріали для занять, школярі знаходять на www.youtube.com/ та ін.

Тема міграції у Німеччині, її причини, порівняльний аналіз і навіть прогнозування тенденцій зміни складу населення є однією із складових культури. Результатом спільної роботи освітніх установ Німеччини та федерального уряду стала сторінка www.heimat-in-deutschland.de. Сторінка пропонує низку дискусійних тем, які сприяють розвитку міжнаціонального спілкування, знайомлять із проблемою мирного співіснування представників різної культурної спадщини [65, с. 47]. Особлива увага при цьому приділяється будням, а не екстраординарним подіям. Цей сайт дає школярам можливість обговорити, що робить нас несхожими один на одного або спробувати це з'ясувати самим: <http://www.tagesschau.de/inland/meldung>.

Сміх, як відомо, найкраща зброя проти упереджень та ворожості. Так що в ув'язненні краще посміятися з інших і собою і зробити колаж на «жартівливу» тему: <http://www.unique-online.de/aus-dem-ausland-witze-uber-deutsche-oder-mal-von-der-anderen-seite-ausgelacht>. та ін.

В аудіовізуальному курсі Гете-Інституту Einblicke є глава, присвячена особливостям кухні Німеччини [56, с. 553]. Автори заперечують наявність національної німецької кухні, але йдеться про національні страви.

Посилання на сторінки Інтернету в цьому випадку прив'язані до завдань, пов'язаних із «кулінарною» тематикою, але є варіативними.

Отже, залежно від рівня підготовки, індивідуальних особливостей з'являється можливість заміни завдань, і навіть самотійного вивчення додаткового матеріалу проти запропонованих у базовому підручнику [74, с. 275]. Завдання типу *Frühstück in Deutschland und Ägypten* мають міжкультурну

спрямованість та сприяють розумінню традицій та звичаїв іншого народу, дозволяють перенести та порівняти їх зі своєю культурою.

Як можливість збагачення власного досвіду - проект: пробуємо на смак те, що приготували за традиційними німецькими рецептами: www.kochen-international.de, www.uwe-kolb.purespace.de, www.fleischfreaks.de.

Авторів та текстові уривки з німецької літератури учні знаходять на cafiTax:www.clickfish.com/clickfishguidearea/lmlturgesellschaftliteratur/ або www.intemet-edition.com/deutsch/, а також за адресами відповідних видавництв. Деякі уривки надаються безкоштовно як пробне читання, інші - тільки з виконанням певних вимог щодо їх купівлі.

Можливості Інтернет-програм дозволяють створити віртуальні екскурсії літературними творами та їх екранізаціями (як приклад можна назвати «Еміль і детективи» Е. Кестнера), на заняттях школярі дивляться, де жили і писали Гете та Кафка [21]. Література відбиває тенденції зміни суспільства, його розвиток чи стагнацію, намічає ціннісні орієнтири. При невеликій кількості годин Інтернет-завдання були б альтернативою для самостійної роботи зі знайомства зі скарбами зарубіжної літератури.

Як пов'язані діалекти та фонетика? Територіально - межами держави, де розмовляють цією мовою. Або так: чи знаєте Ви, що Pferd і Roß позначають те саме поняття в німецькій мові? Щоб відповісти на ці питання, можна не вивчати фонетику німецької мови, але розумітися на діалектах доведеться. Нами запропоновані такі сторінки, як www.podster.de та www.podcast.de або www.bdw-world.de/de/dialekt.php, які дають можливість почути представників окремих федеральних земель «наживо».

Вдалим поєднанням різноманіття через індивідуалізацію процесу навчання є використання Інтернет-журналу для «подорожі» німецькомовними країнами [44, с. 271]. Такий журнал можна знайти за адресою <http://magazinefactory.edu.N>, його можна використовувати для складання звіту

про подорож, записуючи в нього подорожні нотатки. Таким чином, можна індивідуалізувати процес отримання та обробки інформації або вибрати групову форму роботи. Важливу роль у цьому випадку грають ефект новизни і самостійність пошуку.

Можливості видозміни Інтернет-журналу до рівня учнів практично не обмежені. Можна вибрати подорож столицями німецькомовних країн або окремих регіонів.

Підтемами можуть бути регіональні особливості німецької мови, політичні особливості німецькомовних країн, свята та звичаї (<http://www.derweg.org/feste/kultur/festeimfruehling.html>).

Сьогодні учні досить активно цікавляться інформаційно-комунікаційними технологіями, мережа Інтернет у цьому випадку виступає чудовим засобом для розвитку їх творчих здібностей. Однак дидактичні можливості мережі Інтернет можна розглядати значно ширше щодо організації самостійної діяльності учнів з німецької мови [69, с. 52]. Найбільш ефективно використовувати мережу Інтернет для організації спільних телекомунікаційних проектів із носіями мови.

Міжнародні телекомунікаційні проекти унікальні щодо того, що вони дають можливість створити реальне мовне середовище.

Жодні інші методи та технічні засоби не дозволяли нам до цього створювати такі умови. Міжнародні проекти, що організуються в мережі Інтернет на основі дослідження та вирішення будь-якої спільної проблеми, однаково цікаві та значущі для партнерів з різних країн. Таким шляхом можливе створення справжнього мовного середовища. Учасники роботи над проектом стурбовані роздумами, дослідженням, пошуком, збиранням необхідної інформації, її обговоренням між собою та з партнерами [20, с. 178].

Зазначимо, що мова при цьому виступає у своїй прямій функції: як формування та формулювання думок. Це і є справжнім навчальним

середовищем, справжнім зануренням у досліджувану проблему, у іншомовну діяльність, в іншу культуру.

Досліджувана спільно проблема, може бути різною: екологічною, політичною, творчою, історичною. Головне, що вона досліджується, обговорюється учасниками проекту та вирішується німецькою мовою, прийнятою для спілкування в даній спільноті учасників. При роботі над проектом можуть бути задіяні найрізноманітніші можливості та ресурси Інтернету.

Пошук потрібної інформації приводить учасників проекту до віртуальних бібліотек, баз даних, віртуальних кафе та музеїв, на різні інформаційні та освітні сервери. Необхідність живого спілкування з реальними партнерами звертає учасників до можливостей електронної пошти, телеконференцій, чат технологій (IRC) [45, с. 40]. Необхідність підготовки того чи іншого продукту, що надається кожним учасником у своїй аудиторії або на спеціально створених для цієї мети Web-сайтах мережі Інтернет, вимагає звернення до текстових, графічних редакторів, застосування різноманітних мережевих програм, що дозволяють використовувати мультимедійні засоби (графіку, анімацію, мультиплікацію та інші). Проект стає міждисциплінарним.

Участь учнів у телеконференціях, у тому числі онлайн-ових (в режимі реального часу), чатах, у яких беруть участь учні (і не тільки) з різних країн світу, де розмови ведуться німецькою мовою, - додаткова та корисна можливість нових контактів та реальної мовної практики [52, с. 38]. У ході таких дискусій, бесід, «вільної» мови йде не лише обмін інформацією з тієї чи іншої проблеми, а й знайомство з елементами іншої культури.

При використанні на заняттях мережі Інтернет стає можливим пристосовувати зміст матеріалу до потреб тих, хто вивчає німецьку мову без зміни кількості годин на цю дисципліну. Також з'являється можливість інтегрування кількох дисциплін, трансферту технологій та знань.

Безперечною перевагою мережі Інтернет є гнучкість, здатність змінюватись в залежності від навчального плану. Таким чином, можна суттєво розширити та глибше вивчити будь-які теми, а також за збереження кількості годин надати право вибору, що і як вивчати на заняттях з німецької мови і не лише: змінюються самі взаємини парадигми вчитель – учень [14, с. 241]. Учень може самостійно вибрати та знайти важливі матеріали в рамках заданої теми, працюючи в автономному режимі та отримуючи необхідну спрямовуючу інформацію на його прохання, працювати у кооперації із закордонними партнерами (при виконанні міжнародних проектних завдань). Він може вибрати форми «зворотного зв'язку»: презентацію, відеоролик або аудіозапис.

У цьому випадку ми можемо говорити про активний, орієнтований на дію, компетентнісний підхід до вивчення мови. Учень сам визначає, що й найважливіше, як йому хотілося б дізнатися, що йому було б корисно [63, с. 16].

З точки зору витрат на підготовку та перевірку завдань, використання мережі Інтернет вимагає високої якості підготовки вчителя, знань з комп'ютерного програмування та технічних умов для роботи.

Наразі вдосконалюються розробки з методик навчання німецької мови з використанням Інтернету. Існують прихильники ідеї навчання мови лише за допомогою Інтернету, а також традиційної роботи з підручником. Але більшість вчителів вважають за краще використовувати Інтернет поряд із традиційними засобами навчання, інтегруючи його у навчальний процес. Найпростіше застосування Інтернету – використовувати його як джерело додаткових матеріалів для вчителя під час підготовки до заняття [67, с. 153]. Матеріали можуть роздруковуватися та використовуватися потім у ході традиційного заняття. Звичайно, в цьому випадку використовується лише частина можливостей Інтернету. Але навіть при його застосуванні навчання німецької мови змінюється: користувач отримує доступ до інформації, яку важко відібрати з інших джерел. Способи структурування навчання німецької мови із

застосуванням комп'ютерної техніки повністю залежить від того, які мотиви рухають вчителем, захопленим використанням комп'ютерних технологій освіти [17, с. 51]. На сьогоднішній день такі заняття у навчальних закладах можуть бути і даниною моді, і пустощами, і експериментальною роботою педагога з пошуку нових форм навчання, і доведеною необхідністю.

Стверджувати, що з Інтернетом прийшов новий метод вивчення мови, це означає помилятися. Але комплексність можливостей, що надаються мультимедіа-програмами, дозволяє говорити про якісно новий підхід, при якому вчитель сам може визначити темп, кількість та тематику засвоєння необхідної інформації [76, с. 281].

Використання можливостей Інтернету в навчанні німецької мови відкриває можливості, недоступні для інших традиційних засобів. Але при цьому комп'ютер є і завжди залишиться лише засобом навчання, і для його використання необхідний вчитель. І завдання вчителя буде здебільшого спрямоване на те, щоб дати учням необхідні опорні знання, за допомогою яких на рівні своєї реальної підготовленості учень зможе розвивати їх за допомогою комп'ютера.

Керівництво закладів загальної середньої освіти має заохочувати вчителів до використання мережі Інтернет щодо німецької мови, впровадження групового викладання, збільшення кількості занять, реалізацію емпіричного навчання та інших інноваційних педагогічних моделей. Подібні організаційні зміни допомагають розкрити творчий потенціал вчителів та їх учнів, сприяють використанню всесвітньої мережі Інтернет з освітньою метою.

1.2. Електронні підручники як засіб навчання

Засоби інформаційних технологій дозволяють наочно представляти дидактичний матеріал, для більш ефективного застосування у вивченні предметів, у тому числі й німецької мови. Інформаційні технології надають додаткові засоби (використання гіпертексту, якісної графіки та анімації), використання яких у майбутньому може вивести процес навчання на новий рівень. Електронні підручники є одним із таких засобів.

Стрімкий процес інформатизації вищих навчальних закладів на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій відкриває в освіті шлях електронних підручників [16, с. 92]. Цей термін нині найбільш стійкий, і цього типу розробок відносять дедалі частіше цілісні комп'ютерні курси навчального призначення.

Підручник, у класичному розумінні, це книга для учнів чи студентів, у якій систематично викладається матеріал у певній галузі знань на сучасному рівні досягнень науки та культури. В Україні було розроблено «підручник майбутнього» – шкільний електронний підручник [2, с. 74]. На думку розробників, такий підручник є єдиним із сучасних пристроїв, що має навчальну мету, оскільки містить текстові, графічні редактори, допоміжні програми (словники, посилання), корисні для школярів. А для вчителя – найкращий посібник для підготовки та проведення уроків. Така електронна книжка (рідер), на перший погляд, матиме досить вагомі переваги перед паперовим підручником. Дитині не доведеться носити підручники, тому що всі підручники та конспекти можна буде «залити» у пристрій вагою лише 350 грамів. Карта пам'яті такого «PocketBook» дозволяє закачати до нього близько десяти тисяч підручників. Така електронна книжка також корисна школярам та вчителям закладів загальної середньої освіти.

Все частіше в Інтернеті можна зустріти електронні варіанти підручників, словників, граматики німецької мови на сайтах: [www.gumfak.ru//](http://www.gumfak.ru/),

www.jourclub.ru/, www.englishgerman.ru, www.senglish.narod.ru/booksgen, www.germanlang.web3.ru/, www.letitbook.ru, www.dasdeutsche.narod.ru/, www.studygerman.ru/books, www.deutschesprache.ru/ [53].

Підбір електронного підручника з німецької мови для учнів передбачає відповідність матеріалу програми з вивчення німецької мови, структури підручника, ілюстрації та ін.

Електронний підручник німецької мови повинен дотримуватись основних принципів:

- свобода переміщення текстом;
- використання перехресних посилань;
- можливість пошуку інформації;
- структурованість інформації.

Також електронний підручник має містити у собі:

- інформацію для введення в курс програми, що вивчається;
- вправи для закріплення знань;
- тести для об'єктивної перевірки знань.

Електронний підручник відрізняється від друкованого видання, насамперед інтерактивністю та наочністю, а також має функцію, яка допоможе учням навчатися у режимі самоосвіти [48, с. 112]. Він повинен бути складений таким чином, щоб учні могли самостійно навчатися, навіть в домашніх умовах [75, с. 221]. Єдиним суттєвим мінусом електронних видань є гігієнічні вимоги, оскільки навчання відбувається у постійному контакті з екраном монітора комп'ютера, що негативно позначається на стані очей.

Якісний електронний підручник – потужний мультимедійний засіб навчання, в якому текст підкріплюється наочними прикладами, ілюстраціями, а також відео та аудіо супроводом. Наприкінці кожного певного етапу навчання підкріплюються практичні завдання та тестові вправи.

Також електронний підручник забезпечений різними налаштуваннями користувача, такими як, налаштування типу і розміру тексту, кольору або текстури фону, а також мати можливість збільшувати ілюстрації, інакше кажучи, мати можливість використання екранної лупи.

Електронний підручник також має можливість працювати і в режимі методичного та в режимі довідкового посібника [54, с. 42]. Вищезгадані можливості забезпечують електронному підручнику простоту та зручність у роботі, допомагають знизити стомлюваність, підвищити ефективність процесу.

Використання електронних підручників з німецької мови є сьогодні одним із актуальних засобів навчання. Роль електронних підручників є великою у підвищенні мотивації вивчення німецької мови, оскільки учні займаються з електронними виданнями з великим інтересом. Навчання здійснюється на основі використання електронних підручників таких як «Deutsch ohne Akzent», «Німецька мова для початківців» Ю.Гроше, Bildwörterbuch Deutsch та ін. [62, с. 41].

Використання електронних підручників та словників на заняттях німецької мови – початок системної перебудови всієї технології навчання.

Велику допомогу в роботі на заняттях німецької мови надають такі інтернет-сайти: www.grammade.ru; www.deutsch.ru; www.stadygerman.ru; www.deutsch-uni.com.ru; www.berlin.de. Використання під час навчання німецької мови електронних підручників допомагають відпрацьовувати вимову, розвивати навички читання, удосконалювати граматичні навички [2, с. 101]. Дидактичними перевагами електронного підручника в порівнянні з іншими засобами навчання є інтерактивність, діалогова взаємодія, різноманіття режимів та організаційних форм роботи.

Електронні словники мають великий запас не лише повсякденної лексики, а й професійно-орієнтованої лексики, аббревіатури, фразових дієслів, розмовних кліше та зворотів. Такий словник є значною підмогою під час роботи з

лексикою та при перекладі складних текстів. Використання електронного словника дозволяє урізноманітнити роботу з лексичним матеріалом. Лише 15% школярів мають незначний лексичний запас, який обмежується рамками шкільної програми [24, с. 92]. А сучасні вимоги, що висувуються до рівня володіння іноземною мовою, мають на увазі значний обсяг активної та пасивної лексики.

Щоб краще засвоювався лексичний матеріал, який відпрацьовується на занятті, можна створити власний блокнот з наступним переходом в режим інтерактивних вправ по відібраному матеріалу.

До речі, дуже складно вчасно готувати необхідну кількість вчителів та друкарських підручників. Тому, підготовка електронних підручників з німецької мови з онлайн-відео супроводом та з усіх предметів, це єдиний вихід із ситуації.

1.3. Технології дистанційного навчання

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-педагогічному процесі представляє, на думку фахівців, якісно новий етап у теорії та практиці педагогіки.

Прагнення прогресивних педагогів задовольнити зростаючі потреби учнів в освіті шляхом використання можливостей інформаційних технологій призводить до появи і нових форм навчання.

Кожен учень індивідуален і освоює новий навчальний матеріал по-різному. Вчителям доводиться знаходити індивідуальний підхід до кожного учня. З використанням передових інформаційних технологій, Інтернету, засобів мультимедіа задовольнити індивідуальні запити учнів стало набагато простіше [13, с. 74]. Однією з таких форм навчання є дистанційне навчання з використанням комп'ютерних телекомунікаційних мереж, що набуло широкого поширення у світовій практиці.

У зарубіжній науково-педагогічній літературі термін дистанційне навчання використовується для позначення таких форм навчання, за яких передача інформації між учнем та вчителем відбувається на відстані за допомогою технічних засобів зв'язку [40, с. 117].

Використання інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж значно розширює можливості дистанційного навчання, дозволяє проводити його на якісно іншому рівні порівняно з радіо- та телеуроками. Насамперед, це пов'язано з тим, що вчителю надається оперативний зворотний зв'язок із учнем, а отже, і можливість оперативного контролю та корекції під час навчального процесу.

Спілкування вчителя та учнів у комп'ютерних мережах може бути здійснене з використанням різних видів послуг, що надаються мережею, залежно від характеру педагогічної або методичної задачі, що вирішується [12, с. 85]. Ці види послуг нині добре відомі та надаються майже всіма телекомунікаційними мережами. Такими послугами є: електронна пошта, телеконференція, дошка оголошень.

Підвищення ефективності сучасної освіти пов'язане із використанням інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні. Якщо традиційне навчання проходить у класичних навчальних аудиторіях, то навчання, що базується на комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях, може проходити не тільки у спеціально обладнаних класах, кімнатах для проведення телеконференцій або навчальних центрах, а й на робочому місці, вдома або в будь-якому іншому середовищі [5, с. 69].

З розвитком інформаційних технологій великими темпами йде становлення системи дистанційного навчання – навчання через мережу Інтернет, що відкриває широкі можливості до застосування сучасних педагогічних методик. На етапі розвитку інформаційних технологій, педагогічні

навчальні технології можуть успішно застосовуватися у віртуальному просторі [32, с. 187].

Спочатку визначимося із поняттями. Необхідно відразу сказати про те, що в науковій та навчально-методичній літературі зустрічаються різні визначення термінів «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання». Дистанційна освіта визначається і як освітня система, і як комплекс освітніх послуг, і як форма освіти, і як спосіб викладання (останнє визначення подано в документах ЮНЕСКО). Така сама неоднозначність у термінології присутня і щодо поняття «дистанційне навчання» [46, с. 144]. Це і форма здобуття освіти, і сучасна форма заочного навчання, і сучасна технологія навчання, і навіть – «бажаний результат дистанційної освіти» [46, с. 144].

Візьмемо за основу такі визначення: дистанційне навчання – взаємодія вчителя та учнів, учнів між собою, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (мета, зміст, організаційні форми, засоби навчання) специфічними засобами Інтернет-технологій [72, с. 36].

Дистанційна освіта - комплекс освітніх послуг, що надаються широким верствам населення країни та за кордоном, за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (комп'ютерний зв'язок, супутникове телебачення тощо).

Особливостями дистанційного навчання є:

- відокремленість учня від вчителя;
- самостійність;
- певний варіант заочного навчання;
- активна інтеграція інформаційних засобів та ресурсів у процес навчання.

Так, наприклад, система Tandem дозволяє знайти партнера з вивчення однієї з європейських мов і виступає посередником у навчанні, пропонуючи певну методику організації процесу спілкування [6, с. 31].

Яке значення можуть виконувати в дистанційному навчанні педагогічні технології? (таблиця № 1.1.). У віртуальному просторі вони також можуть виконувати функцію активізації процесу навчання, але на якісно іншому рівні: вони повинні відповідати вимогам віртуального середовища та поєднуватися з інформаційними технологіями. Останнє твердження викликає гостру полеміку серед фахівців країн, де сучасні технології давно інтегровані в освітній процес. Для них важливим є питання, який вплив надає використання сучасних інформаційно-комунікаційних засобів на учнів.

Таблиця № 1.1

Різновиди освітніх послуг дистанційного навчання

Мережеві технології, що використовуються у дистанційному навчанні	Види самостійної роботи учнів у дистанційному навчанні
Електронна пошта	Робота з інтерактивним репетитором
Телеконференції електронною поштою (off-line) або в оперативному режимі (on-line)	Робота з гіпертекстом
Мейл-сервери	Пошук інформації по мережі
Доступ до баз даних	Дискусії у мережі (телеконференції)
Телевідеоконференції	Виконання індивідуальних та групових проектів
Чат - технології	Робота у віртуальній бібліотеці
Мультимедійні вставки	Робота у групах співробітництва

Ось як оцінюють використання сучасних технологій у навчанні, наприклад, французькі спеціалісти. Сучасні технології, на їхню думку, мають такі переваги:

- сприяють підвищенню мотивації навчання;
- є джерелом інформації, стимулюють самоосвіту, формують навички самостійної, зосередженої діяльності;
- підвищують інформативність, інтенсивність, результативність освіти;
- сприяють його диверсифікації, використанню ігрового та швидкісного навчання.

Разом з тим багато фахівців далекі від ідеалізації ролі сучасних технологій і навіть ставлять їх використання під сумнів. Так, наприклад, японський педагог С.Судзукі вважає, що електронні засоби навчання, з одного боку, допомагають розвивати інтелект учнів, але з іншого боку, не забезпечують міцного закріплення знань. Французький педагог Л.Легран, розглядаючи феномен мотивації учнів під час роботи з комп'ютером, пропонує проаналізувати, чи є при цьому гра навчальною [26, с. 23]. Крім того, комп'ютерні заняття мають і негативні наслідки – невроз, зниження зору та ін.

Загалом іноземні фахівці сходяться на думці, що необхідний комплексний підхід до аналізу сучасних засобів навчання, який передбачає якісну підготовку/перепідготовку вчителів, а також співпрацю вчених, педагогів та спеціалістів у галузі новітніх технологій.

Всі ці проблеми є актуальними під час аналізу дистанційного навчання, оскільки воно виступає сферою, пов'язаною із застосуванням інформаційних технологій.

Одним із головних принципів дистанційного навчання є його доступність – кожен бажаючий може за певних умов стати «віртуальним учнем». Однак тут виникає ще одна проблема: як оптимально поєднувати доступність із високою якістю? Ось як бачить можливі шляхи вирішення цієї проблеми один із

вітчизняних фахівців [7, с. 24]. Для вдосконалення якості в порівнянні з традиційними формами навчання програма дистанційного навчання повинна включати такі принципи:

- Баланс системи «якість – доступність» може бути досягнута при поєднанні ефективного фінансування, при якому кошти йдуть на створення освітнього простору (інформаційних ресурсів та навчального матеріалу), з оптимальною організацією процесу навчання. Останнє передбачає розробку спеціалізованого програмного забезпечення, що забезпечує пошук інформації в мережі, а також створення додаткових ресурсів – електронних баз даних, бібліотек та посилань на необхідні джерела [25, с. 9].

- Навчально-методична робота вчителів передбачає вихід на новий рівень – співпрацю зі спеціалістами з психології та інформаційних технологій, а також з учнями та користувачами Інтернет.

- У віртуальному просторі особливе значення має постійне вдосконалення та оновлення ресурсів, тому освіта «онлайн» має бути у певному сенсі універсальною. Це вимагає використання у навчанні активізуючих методів та технологій. У дистанційній освіті велику роль відіграють віртуальні семінари, конференції та форуми, листування з вчителями [46, с. 208]. Не втрачають своєї актуальності психолого-педагогічні технології: моделюючі програми, призначені для проведення ділових ігор у мережі, віртуальні психологічні тести та опитування, колективна робота в мережі (наприклад, з використанням телемістів та телеконференцій), що можуть успішно доповнювати віртуальну освіту, підвищувати її якість та інтерес до неї [1, с. 4].

- Важливою проблемою віртуального навчання є критерій оцінки знань. Дистанційна освіта багато в чому самостійний процес, тому завданням вчителів стає формування активного ставлення молоді до навчання. У зв'язку з цим необхідно як впровадження тестового контролю, так і оцінки самостійності та активності учня.

- Навчальна програма має бути максимально гнучкою – школяр повинен мати право вибору найбільш доступної та зручної для нього форми навчання.

У віртуальному просторі велику роль відіграють мотивація та зацікавленість учня, і якщо навчальні технології не враховуватимуть це, виникає небезпека його «втрати» - учень у будь-який момент може перейти до конкурента або повернутися до традиційних форм навчання.

Процес навчання - суть навчально-виховного процесу, що характеризується, насамперед тим, що він інтерактивний у своїй організації, тобто, у взаємодії вчителя та учня, а також учнів між собою. Отже, коли ми говоримо про процес дистанційного навчання, ми припускаємо наявність у цьому процесі вчителя та учнів та їх спілкування. У цьому принципова різниця та відмінність дистанційного навчання від систем та програм самоосвіти, з якими ми маємо справу при роботі з автономними курсами на електронних носіях, телевізійними та радіо курсами, під час роботи з комп'ютерними програмами, програмами на компакт-дисках [22, с. 24].

Дистанційне навчання будується відповідно до тих самих цілей, що й навчання очне (якщо воно будується за відповідними освітніми програмами), тим же змістом. Але форма подачі матеріалу, форма взаємодії вчителя та учнів, учнів між собою будуть іншими. Дидактичні принципи організації дистанційного навчання в основі своєї також повинні бути тими ж, але вони реалізуються специфічними способами, зумовленими специфікою нової форми навчання, можливостями інформаційного середовища, мережі Інтернет.

Отже, дистанційне навчання створює широкі можливості застосування навчальних та інформаційних технологій, передбачає їхнє спільне застосування. Разом з тим, на сучасному етапі його організація утворює цілий комплекс невирішених проблем [50, с. 174]. Навіть найкращі та передові технології - як інформаційні, так і педагогічні - без адекватної організації навчального процесу можуть мати зворотний, часом руйнівний вплив, тому для якісної та доступної

освіти недостатньо просто впровадити їх у процес навчання, необхідний творчий підхід до справи, створення налагодженої системи організації навчальної роботи вчителів та учнів [39, с. 256].

Виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, аналогічний висловлюванням іноземних фахівців: покращити якість та доступ до освіти можна тільки за рахунок інтеграції зусиль учених, вчителів та фахівців у різних галузях.

Нині в Україні традиційна система освіти, на жаль, не повною мірою відповідає сучасним вимогам підготовки висококваліфікованих кадрів. Для вирішення поставлених завдань все більш затребуваними стають альтернативні форми навчання, такі як дистанційна освіта, в основі якої лежить принцип використання інформаційно-комунікаційних технологій. Досвід роботи більшості ЗВО України, які використовують інформаційно-комунікаційні технології та творчо застосовують їх до вітчизняної освіти, свідчать про становлення нової системи навчання.

Загальновідомо, основу освітнього процесу у дистанційному навчанні складає цілеспрямована та контрольована інтенсивна самостійна робота учня, який може навчатися у зручний для нього час за індивідуальним навчальним планом з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційна освіта та використання в її рамках інформаційно-комунікаційних технологій – явище нове, пов'язане з деякою психологічною та соціально-економічною невідповідністю національної аудиторії.

Одним із важливих моментів, що визначають особливості дистанційної освіти, є довузівська підготовка учнів. Багато школярів національної аудиторії під час вступу до закладів вищої освіти стикаються з мовним бар'єром та незнанням основ комп'ютерних програм [41, с. 62]. Труднощі освоєння сучасної технології простежуються і у вчителів закладів загальної середньої освіти, що створює певні складнощі освітньої діяльності.

Безумовно, роль і значення дистанційного навчання у світовому співтоваристві полягає в тому, що наявна в її арсеналі інформаційно-комунікаційна освітня технологія покликана надавати людям різного віку можливість отримувати безперервну та високоякісну освіту в місцях їх компактного проживання та сприяти формуванню професійних якостей для їхньої майбутньої діяльності. Розвиток дистанційного навчання це не самоціль, не випадковість у системі сучасної освіти, а потужний та продуктивний засіб вирішення актуальних освітньо-дидактичних проблем усього цивілізованого суспільства. За цією технологією, як нам здається, майбутнє єдиного світового освітнього простору.

Характерними рисами та особливостями дистанційної освіти є спадкоємність, зростання її ролі в системі вищої школи, широке впровадження в освітній процес сучасних телекомунікаційних технологій, засобів та методів, творчий підхід до змісту та форм навчання, широкий повсюдний діапазон його застосування, що дозволяє розглядати новий вид навчання як черговий, високий ступінь у розвитку педагогічної та методичної науки [34, с. 118].

В Україні дистанційна освіта стає єдиною реальною можливістю навчатися в індивідуальному режимі, незалежно від часу та місця розташування; здобувати освіту безперервно та за індивідуальним навчальним планом, відповідно до високих принципів відкритої освіти.

Одним із головних завдань дистанційного навчання - допомогти вирішувати завдання навчання та підвищення кваліфікації людей, які з тих чи інших причин не можуть бути присутніми на заняттях у навчальному закладі.

Це дуже важливо, оскільки не секрет, що Україна і населення загалом зазнають відомих труднощів, пов'язаних з розвитком економіки і фінансовою кризою [35, с. 104]. Багато хто не в змозі платити за навчання, і, на жаль, чимало обдарованих та талановитих людей залишаються без освіти. Дистанційне навчання може допомогти вирішити більшість із названих проблем.

Дистанційне навчання стає також дуже актуальним у наш час та у зв'язку з бурхливим розвитком інформаційних технологій, технічних засобів та стрімким зростанням обсягу необхідної для успішної діяльності інформації.

Все ж таки було б не зовсім правильно вважати, що комп'ютер може замінити справжнього вчителя. Комп'ютер у разі постає як засіб освітнього процесу. Керувати ж, як і раніше, має вчитель. З іншого боку при дистанційному навчанні на основі Інтернет-технологій виникає можливість здійснювати диференційований підхід до навчання, враховувати рівень знань матеріалу, що вивчається, і ступінь досягнення проміжних цілей навчання.

Також учень може засвоювати навчальний матеріал у режимі, який найбільше відповідає рівню його індивідуальної підготовки.

Диференційований підхід до навчання враховує рівень знань матеріалу, що вивчається, і ступінь досягнення проміжних цілей навчання.

Також учень може засвоювати навчальний матеріал у режимі, який найбільше відповідає рівню його індивідуальної підготовки.

Вивчати дистанційно німецьку мову або німецьку «он-лайн» можна на сайті www.langues.ru/, www.icontactonline.ru, www.goethe.de та ін. Як відомо, не можна освоїти будь-яку іноземну мову без знання граматичних основ цієї мови [28, с. 101]. Якщо учень не можете самостійно освоїти граматику німецької мови, сайт пропонує свою дистанційну допомогу у вивченні німецької мови.

Наявні три курси німецької мови: фонетичний, базовий та середній.

Фонетичний курс - дистанційний курс німецької мови, який включає загальні правила читання букв та буквосполучень, а також пояснення вимови німецьких звуків.

Базовий рівень рекомендується тим, хто раніше вчив іншу іноземну мову, чи вчив німецьку, але нічого вже не пам'ятає, чи тому, кому просто складно даються іноземні мови. Необхідні знання з фонетики німецької мови.

Середній рівень пропонується для тих, хто вивчає раніше німецьку мову, хто вже володіє азами німецької мови на початковому рівні і хоче вдосконалити свої знання [8, с. 12]. Бажаючі почати навчання з середнього рівня, повинні мати деякі граматичні знання: минулий час - перфект; модальні дієслова *können, sollen, lassen* та ін.

Дистанційне навчання майже не відрізняється від послуг репетитора і є вигіднішим та зручнішим навчанням:

- учень сам визначає зручний для нього темп навчання;
- вчить німецьку мову будь-якої доби: тоді, коли зручно;
- гарантія, що після закінчення дистанційного курсу учень зможе говорити німецькою мовою;
- поруч завжди буде досвідчений педагог, якому завжди можна поставити будь-яке питання, що цікавить у будь-який час.

У кожному уроці кожного курсу можна знайти:

- граматичний матеріал;
- розмовні вирази та нові слова для заучування;
- аудіофайли;
- завдання [31, с. 53].

До того ж завдання будуть такі, що, отримавши новий урок, автоматично повторюєте старі, вже пройдені учнями. Кожне виконане завдання перевіряється вчителем, прикріпленим до учня з початку реєстрації, з поясненнями та виправленнями [4, с. 37]. Після закінчення курсу видається свідоцтво, що підтверджує рівень знань.

Дистанційні курси німецької мови – дуже зручний спосіб вивчення мови. Крім того, що навчання проходить в комфортній обстановці для того, хто навчається, і в зручний час, його навчають досвідчені вчителі, як носії мови, так і українськомовні педагоги.

Спеціально розробляється програма залежно від рівня та переваг. Вивчення німецької мови «он-лайн» має масу переваг: економія часу та коштів, велика кількість матеріалів для вивчення, у тому числі аудіо та відео матеріали, увага вчителя, який пояснить незрозумілий матеріал стільки разів, скільки потрібно.

Вивчення німецької мови з «скайпу» (skype – програма, що дозволяє спілкуватися через мережу Інтернет зі своїми колегами, друзями, родичами по всьому світу) – сучасна методика навчання. Німецькою мовою нині розмовляють понад 120 мільйонів європейців [73, с. 5]. Тому людина, яка освоїла цю мову, може спілкуватися з жителями Німеччини, Ліхтенштейну, Австрії, Швеції, Люксембургу та навіть Східної Франції, Східної Бельгії та Північної Італії. У Європі німецька мова є однією з найпопулярніших мов.

Використання передових засобів мультимедіа роблять дистанційне навчання наочнішим і зрозумілішим. Технологія мультимедіа дозволяє використовувати текст, зображення, графіки, аудіо та відео, а також анімацію в інтерактивному режимі [10, с. 15]. Сучасна методика дистанційного навчання німецькій мові дозволяє досягти високих результатів за короткий термін.

Вивчення німецької з «скайпу» з репетитором - сучасний та дуже зручний формат дистанційного вивчення мови, який має незаперечні переваги перед традиційними методами навчання, адже навчаючись через «скайп» з вчителями німецької мови, той, хто навчається, отримує індивідуальний курс розмовної німецької мови та професійний підхід вчителя, що підвищує загальний рівень знань.

Програма дозволяє:

1. Вести індивідуальне листування, обмінюватись повідомленнями з вчителем німецької мови.
2. Якщо є мікрофон і навушники, той, хто навчається, може додзвонитися до вчителя і спілкуватися німецькою мовою.

3. Якщо є веб-камера, мікрофон і навушники, то учень може бачити і чути вчителя, а значить, можете проводити заняття і вести бесіди на теми, що цікавлять [42, с. 71].

Ця програма дистанційного навчання дозволяє учням ефективно використовувати розмовну мову, що є важливим у вивченні німецької мови.

Величезною проблемою у дистанційному навчанні є не передача учням інформації через мережу Інтернет, а розробка високопрофесійних електронних методичних посібників з вивчення мови, які б дозволили слухачам самостійно навчатися та вдосконалюватись.

Ефективність дистанційного навчання залежить від:

- ефективності взаємодії вчителя та школярів;
- використовуваних при цьому педагогічних технологій;
- використовуваних методичних матеріалів та способів їх доставки;
- ефективності зворотного зв'язку;
- ефективності виходу в міжнародні інформаційні мережі.

При розробці електронних посібників для дистанційного навчання німецькій мові необхідно акцентувати увагу, як на їхньому змісті, так і на інтерактивних методах, що дозволяють школярам творчо навчатися самостійно.

Висновки до розділу 1

Отже, використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх у навчальний процес, ефективніше вирішувати цілу низку дидактичних завдань на занятті: формувати навички та вміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності; удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, заздалегідь підготовлених вчителем; удосконалювати вміння писемного мовлення, індивідуально чи письмово складаючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці дослідницької роботи, творів, інших

епістолярних продуктів спільної діяльності партнерів; поповнювати свій словниковий запас (активний чи пасивний) лексикою сучасної німецької мови, що відбиває певний етап розвитку культури народу, соціального та політичного устрою суспільства; знайомитися з культурознавчими знаннями, що включають мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури і традицій Німеччини; формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності учнів на занятті на основі систематичного використання «живих» матеріалів, обговорення не лише питань до текстів підручника, а й «гарячих» проблем, що цікавлять усіх та кожного.

Однією з найсучасніших освітніх технологій є дистанційне навчання, що дозволяє в домашніх умовах за допомогою комп'ютера або телекомунікацій здобути освіту або пройти курси німецької мови в університеті або школі, що знаходиться в іншій країні. Однак розвиток дистанційної освіти породжує і низку проблем, пов'язаних з якістю викладання та використанням сучасних інформаційних засобів у навчанні.

У віртуальній освіті також стоїть питання про ефективну організацію навчального процесу, підвищення зацікавленості учнів, і тут велику роль можуть грати педагогічні технології, що застосовуються і в традиційному навчанні: мережеві ігри, віртуальні семінари, тренінги, спільні колективні проекти та ін. - інформаційні та навчальні - можуть і повинні успішно поєднуватися, сприяючи диверсифікації процесу навчання, розвитку творчого потенціалу та пізнавальних прагнень особистості, що є сенсом освіти в цілому.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Формування мультимедійних компетенцій у навчанні учнів німецької мови: мультимедійність, інтерактивність та гіпертекстуальність

Введення Інтернету у процес навчання іноземних мов має як переваги, так і недоліки. То що ж не може дати процес навчання іноземним мовам в Інтернеті? Слід зазначити, що навчання з використанням Інтернету не замінює реальну комунікацію «face-to-face». І тому ще тривалий час нормальна традиційна навчальна ситуація на заняттях залишиться як основа навчання іноземних мов, оскільки ми виходимо з того, що на сьогоднішній день Інтернет – комунікація з письмовим спілкуванням. Цей факт говорить про те, що читання та письмо є надзвичайно важливими вміннями, необхідними для роботи в мережі www. Це означає, що у майбутньому «реальне» письмове контактне спілкування може збагатити заняття з іноземних мов. У цьому сенсі навчання з використанням Інтернету є автентичним, оскільки є реальною комунікацією з «незнайомцем» у реальному часі.

У методичній літературі поняття мультимедіа окреслюється як: засіб накопичення інформації; засіб кодування інформації; засіб передачі; засіб транспортування інформації; засіб відтворення інформації; засіб сприйняття інформації [38, с. 32]. Такий контекст є найбільш адекватним для розгляду проблем самоорганізації мережі www, Інтернету. З цього погляду проблемою пізнання Інтернету є проблема пізнання нових форм діалогу та комунікації, коли народжуються нові знаково-сміслові простори спілкування, коли читається не текст, а гіпертекст та контекст; коли з'являються нові способи стратегії та вміння, оскільки народжуються нові схеми розуміння та засвоєння знань, пов'язані з зоровим рядом, формою, кольором.

У науковій літературі специфіка Інтернету представляється трьома такими аспектами: мультимедійність; інтерактивність; гіпертекстуальність.

Розберемо перший аспект: мультимедійність – це «ключова технологія» інформаційного простору, відкритого інформаційного світу, представленого у вигляді: порталів, пошукових систем, каталогів, сайтів, електронних словників, енциклопедій, віртуальних університетів [48]. Матеріали Інтернету будуються як конструкції, де відбувається «вільний прийом мультимедійної інформації через мережу».

Найважливіша риса мультимедійності полягає в тому, що вона охоплює у своїй сфері більшість видів культур у всій їхній різноманітності [15, с. 176]. Всі прояви культури поєднуються в цьому цифровому всесвіті, який пов'язує в гігантському історичному супертексті минулі, справжні та майбутні прояви комунікативної думки.

Друга цінність Інтернету, його другий аспект – це інтерактивність.

Служби електронної пошти, чату, відеоконференцій відкривають можливості прямої автентичної комунікації між розмовляючими однією мовою і мовою, що вивчається, тобто з «носіями мови». Ці можливості зі свого різноманіття, швидкості передачі, особливої незалежності, змісту не можна порівняти з традиційними формами роботи. Роль Інтернету для інтеркультурного спілкування та розуміння у цьому випадку демонструється на прикладах двомовних e-mail-тандемів [57, с. 57]. Інтерактивність означає здатність взаємодіяти або перебувати в режимі розмови, діалогу з будь-ким (наприклад, з комп'ютером або співрозмовником). Отже, інтерактивне обговорення – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія.

Таким чином, інтерактивне навчання стає спеціальною формою організації пізнавальної діяльності. Вона має на увазі цілком конкретні та прогнозовані цілі. Однією з таких цілей є створення комфортних умов навчання,

тобто умов, за яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання. Суть інтерактивного навчання полягає в такій організації навчального процесу, при якій практично всі учні виявляються залученими до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти та рефлексувати з приводу того, що вони знають та думають [58, с. 32]. Інтерактивне навчання вирішує ще одне важливе завдання. Йдеться про релаксацію, зняття нервового навантаження, перемикання уваги, зміну форм діяльності тощо.

Третій аспект Інтернету – це гіпертекстуальність, де гіпертекст і є структурою Інтернету. Гіпертекст – асоціативне з'єднання інформаційних частин через сервери чи лінки, які дають можливість доступу до пункту з'єднання з текстами. Поряд з мультимедійними пропозиціями бачиться і «стрибкоподібне» з'єднання від одного центру інформації до іншого, де пропонується можливість перегляду матеріалів мережі [37, с. 52]. Результат власної праці під час використання мультимедіа вивіщує певні позитивні емоції, породжує додаткову мотивацію навчання. Самостійний інформаційний пошук є складовою творчого процесу, що активізує розумову діяльність суб'єкта. Пошук у момент виникнення ідеї призводить до подальшого розвитку думки, що не дає їй згаснути. Інтернет-технології дають людині по-новому вирішувати творчі завдання, змінювати стиль розумової діяльності, що склався, але вимагають від неї оволодіння мультимедіакомпетенцією.

Мультимедіакомпетенція – це можливість використовувати Інтернет-технології у процесі оволодіння іноземною мовою, тобто, вивчати мову та навчатися у мультимедійному, інтерактивному та гіпертекстуальному середовищі.

В основі цієї здатності лежать вміння самоорганізації пізнавального процесу, як процесу відтворення мови та письма, як процесу, що відбувається всередині людського мозку та зовні (у просторі мультимедійних мереж), як

процесу синергетичної та конструктивістської взаємодії головного мозку з усіма очевидними та неочевидними об'єктами [27, с. 103].

Мультимедіакомпетенція включає два компоненти: перший компонент мультимедіакомпетенції – мультимедійність передбачає володіння наступними моделями роботи в мережі www: моделлю використання віртуальних середовищ (віртуальні проекти, e-mail-тандеми, ігри); моделлю організації власної інформації (її отримання, верифікація, оцінка, використання електронних енциклопедій та словників); моделлю творчості, наприклад, створення анімацій, фільмів, електронних газет та відеовиставок з використанням електронного фотоапарата); моделлю спілкування як спілкування між віддаленими комунікантами, яке менш пов'язане з говорінням, словом і звуком, а здійснюється через образ, форму, колір при спрощеній мові спілкування [23, с. 38].

На основі цих моделей відбувається формування та закріплення корисних для вирішення конкретних завдань умінь, які визначають ступінь володіння мультимедіакомпетенцією.

Другий компонент мультимедіакомпетенції – інтерактивність. Здатність вивчати іноземну мову інтерактивно, будується на вмінні організувати пізнавальну діяльність у режимі діалогу, коли кожен залучений у процес пізнання і має можливість розуміти та рефлексувати з приводу того, що знають усі і кожен.

Інтерактивність передбачає наявність умінь встановлювати та підтримувати в медіасередовищі контракти двох типів: з найважливішими пошуковими системами, порталами, серверами інтеркультурного, кроскультурного характеру; з носіями мови, що вивчається, включаючись у тандеми, телеконференції, чати, форуми та в проекти, спеціально розроблені науково-методичними центрами різних країн світу [33, с. 107].

2.2. Методичні рекомендації навчання німецької мови із застосуванням комп'ютерних технологій

Для роботи в мультимедійному просторі завдання повинні навчати учнів не тільки знаходити певну інформацію, читати та розуміти її, а й певним чином конструювати, стискати, вибудовувати та піддавати подальшій обробці.

Завдання повинні сприяти формуванню міжкультурної компетенції в процесі взаємодії з носіями мови, що вивчається, і навколишнім світом через фактичну взаємодію в чаті, e-mail-тандеми, у процесі передачі та отримання повідомлень по e-mail.

Завдання повинні сприяти формуванню інтеркультурної компетенції у школярів у різних взаємодіях з носіями мови, що вивчається, і навколишнім світом: це – передача та отримання повідомлень по e-mail, взаємодія в чаті e-mail-тандемі.

Слід зазначити, що коли користувач потрапить до чату, він перебуває в соціокультурному середовищі, у складній системі взаємин з кількома комунікантами (іноді до 500 осіб за участю в Neusgroups) [55, с. 53]. Для успішної реалізації комунікативної процедури спілкування, у завданнях потрібно враховувати низку умов: це – ситуативні умови спілкування; вибір мовних засобів, адекватних умовам та особливостям сокомуніканта; володіння соціальної парадигмою (адекватний стиль спілкування, «розуміння стану» сокомуніканта, вміння «подати себе у спілкуванні»; емпатія (здатність проникати з допомогою почуттів у душевні переживання інших, співчувати їм, співпереживати).

В e-mail-тандемі текст ґрунтується на справжньому письмовому зв'язку та спільному виробництві двомовного тексту. Обидва учасники тандему проводять обмін інформацією однією мовою, а потім перемикаються на іншу, а оскільки вони використовують обидві мови, то при цьому від них потрібно дотримання рівноваги між двома мовами. Лист від партнера, для якого ця мова, що

вивчається – рідна, представляє найважливішу мовну модель для свого партнера з листування, який вивчає цю мову, як іноземну. При електронній формі спілкування учні можуть запитувати один в одного допомогу в підготовці та вишикуванні завдання. Так, при організації роботи з листом у тандемі першим кроком буде створення листа, який пишеться за допомогою клавіатури – есе. При цьому один партнер створює текст, інший виправляє його. Тема есе залежить від вибору самих учнів. Це можуть бути особисті повідомлення учнів (про вихідні дні, канікули тощо), а також повідомлення, що включають питання про проблеми соціального, економічного, культурного життя. Як результат, учні можуть представляти свою кореспонденцію (і вхідну, і вихідну) вчителю у вигляді мовного портфеля, досьє.

Другим кроком при навчанні в тандемі буде створення такого виду листа, коли обидва партнери з листування залучені до його написання. Наприклад, той, хто навчається, посилає окремі частини повідомлення (ключові слова, схему зі спілкування, фрагменти особистих ідей) партнеру, просячи його про зворотний зв'язок, у вигляді коментарів, пропозицій, додаткової інформації та виправлень.

Третім кроком при створенні листа в тандемі буде вільний, реальний зв'язок через лист, коли кожен із партнерів знає один про одного певну інформацію, знає, чим цікавиться його партнер по e-mail, тому це вже не навчальна діяльність зі складання тексту, а реальне висвітлення життєвих ситуацій через лист. Такий зв'язок працює по чергово на двох мовах. Цей вид листа дуже важливий, оскільки демонструє учню, що набуті мовні навички можуть бути використані вже в реальному зв'язку з «носієм» мови.

Такий досвід є гарною мотивацією для більшості учнів, наприклад, партнер з листування хотів би знати подробиці щодо життя а українському шкільному оточенні.

Четвертим кроком під час роботи у тандемі буде спільне виробництво білінгвального тексту. Це, коли обидва партнери погоджуються створити

спільний текст щодо якоїсь теми, а потім спільно пишуть кінцеву версію двома мовами. Тексти, що передаються партнерами через e-mail, визначаються здебільшого навчальним інтересом. Так, на початку переважають тексти про персональні реалії партнерів (життя сім'ї, дозвілля, шкільне життя) [11, с. 12]. Потім учні можуть використовувати партнерів з листування як першоджерело інформації для подальших дискусій. Учні «завербують» своїх партнерів і просять допомогти їм при написанні матеріалу для їх власних досліджень, рефератів. Це дає можливість дізнатися та використовувати у навчальній діяльності молодіжний жаргон, діалекти країни мови, що вивчається, німецьку мову Австрії, Швейцарії; також це допоможе дізнатися найрізноманітнішу інформацію, наприклад, у якій соціальній ситуації носій мови використовує стандартну офіційну мову, а коли тільки діалект чи те й інше разом.

Таким чином, передача та отримання повідомлень електронною поштою, контакт з носіями мови – все це дає різноманітні можливості для вироблення умінь спілкуватися в письмовій формі через комунікативні бази даних. Це буде цікавою роботою для проведення численних та різноманітних евристичних вправ з заздалегідь непідготовлених матеріалів; для розвитку навичок писемного мовлення – у вигляді коротких повідомлень електронною поштою; для вироблення умінь вступати в дискусію з людьми з різних країн, коли учасники цієї комунікації висловлюють своє суб'єктивне розуміння з ключових питань та дають свої індивідуальні висловлювання на тему в загальному письмовому дискурсі.

Завдання повинні передбачати можливість для учня віртуальності спілкування, як спілкування у письмовій формі, для якої поряд зі звичними чи іншими лінгвістичними засобами властиві й незвичайні засоби вираження (наприклад, смайлзи, спеціальні значки для вираження емоцій).

При віртуальному спілкуванні багато невербальних каналів спілкування виявляються перекритими, тому зворотний зв'язок виявляється найважливішим

розпізнавальним елементом. У разі натурального спілкування відсутні допоміжні паралінгвістичні засоби спілкування: тембр голосу, акцентовані частини висловлювань, емоційні забарвлення, дикція, жести, міміка. Як показують дослідження, розмови у віртуальному просторі за повної відсутності контакту очей та особистої присутності позначаються на самоідентифікації користувачів [19, с. 21].

У разі комунікативно-безконтактного спілкування відсутнє відчуття тіла, переважає стан «розчиненої тілесності» і тому може формуватися спотворене сприйняття. У реальній комунікації завжди бере участь тіло, що створює через слово образ людини. Але в той же час експериментально доведено, що віртуальний образ і віртуальна реальність мають для людини такий самий статус реальності існування, як і образ зовнішнього матеріального об'єкта. Тому запропонована система завдань має обов'язково концентруватися на виробленні умінь «віртуальної ідентичності». Ця робота може відбуватися за так званого «навчання в тандемі» у діалозі двох партнерів, у діалозі культур.

Завдання повинні звертати увагу школярів на різницю понятійного апарату та концептуальних засад у вітчизняній методиці навчання іноземним мовам та у німецькій дидактиці, оскільки є різні у поданні та описі категорії методик, таких, наприклад, як цілі, зміст, методи навчання, типологія вправ тощо.

Оскільки школяри працюватимуть у німецькомовному кіберпространсті, а там використовується своя термінологія, що відрізняється від вітчизняної, то необхідні спеціальні завдання, що дозволяють освіжити в пам'яті основні категорії методики через схеми, асоціограми [43, с. 217]. При проведенні дослідницького пошуку школяру потрібно знати, що стоїть за тим чи іншим терміном вітчизняної методики та німецької дидактики. Крім цього комп'ютерно-текстова лексика німецькомовного кіберпростору становить значну частину нових запозичень, не нормованих в україномовній системі.

Завдання, як правило, супроводжуються або включаються в так звані «робочі листки», що є фіксованими кроками просування через гіпертексти.

Під час проведення занять використовувалися «робочі листки», які полегшують роботу вчителя, а школярам дають можливість рефлексувати хід навчальної діяльності та усвідомити прийоми пошуку в Інтернеті, кроки, необхідні для включення учнів у e-mail-проекти, e-mail-тандеми, а так як школяри працюють у групах, то «робочі листки» використовуються і для вироблення групових умінь роботи. Робочі листки наявні двох типів: а) керівництво у пошуку та комунікативній діяльності та б) як оціночні листки по темі.

У комплексах завдань, робочі листки, пов'язані з урахуванням загальних умінь, але вони незалежні друг від друга, їх можна міняти місцями. Усі завдання – мультимедійні, інтерактивні, гіпертекстуальні за своєю природою, тією чи іншою мірою виявляються включеними у гігантський супертекст разом із матеріалами мережі www.

Виконання завдань складається з окремих чітко фіксованих кроків просування через гіпертексти. Ця робота протікає швидко, тому в процесі виконання завдання учень має бути «озброєний» на кожний момент кількома запасними варіантами пошуку або чат-спілкування. Такі варіанти можуть бути передбачені в так званих робочих листках, своєрідних керівництвах пошукової комунікативної діяльності учнів. Робочі листки «підстраховуватимуть» учня при роботі в мережі www, при прямій комунікації з носієм мови, що вивчається у віртуальному просторі.

2.3. Досвід створення та впровадження у навчальний процес завдань з навчання німецької мови з використанням комп'ютерних технологій

У процесі освоєння німецької мови, нами визначено рівні та критерії засвоєння навчального матеріалу: 1) низький (0-35 балів); 2) середній (36-70 балів); 3) високий (71-100 балів).

Для визначення переваг та ефективності використання сучасних комп'ютерних технологій у вивченні німецької мови у Маріупольському закладі загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області було проведено педагогічний експеримент, у якому взяли участь 50 школярів старших класів та 3 вчителів німецької мови.

Як способи контролю знань учнів під час проведення дослідно-експериментальної роботи було використано тести, які враховували рівні засвоєння навчального матеріалу учнями. Було складено план подальшої практичної роботи: По-перше, необхідно було дізнатися, чи бажають учні використовувати сучасні комп'ютерні технології у навчанні німецької мови. По-друге, необхідно було виявити компетенцію учнів у використанні сучасних комп'ютерних технологій.

Для цього, після отримання необхідного дозволу у керівництва закладу, було складено анкету (табл. № 2.3.1) та проведено опитування учнів та вчителів.

На початку дослідно-експериментальної роботи нами проведено перший зріз рівнів засвоєння навчального матеріалу учніми старших класів, результати якого представлені в таблиці № 2.3.2.

Наведені дані таблиці № 2.3.2. показують, що на початок експерименту учні контрольних та експериментальних груп показували приблизно однакові рівні успішності з дисципліни та рівня сформованості пізнавальної мотивації.

Порівняльний аналіз даних показує, що немає різких відмінностей в експериментальних і контрольних групах за рівнями засвоєння навчального матеріалу з дисципліни до проведення навчального експерименту.

Групи були приблизно рівні за успішністю та за рівнем сформованості пізнавальної мотивації.

У процесі аналізу анкетування мотивів навчальної діяльності учнів було виявлено, що на початку експерименту мотивація у вивченні німецької мови виявилася менш як у 50 % учнів. Як з'ясувалося, рівень сформованості комп'ютерної грамотності учнів недостатньо високий.

Таблиця 2.3.1

Анкетні дані учнів та вчителів Маріупольського закладу загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області

Питання	Відповідь	Школяри 50		Вчителі 3	
		кількість	%	кількість	%
Наявність комп'ютера	так	40	80	3	100
	ні	8	16	-	-
	немає відповіді	2	4	-	-
Де Ви використовуєте ком'ютер	вдома	30	60	2	66,67
	на роботі	-	-	1	33,33
	в інтернет-кафе	20	40	-	-
Чи стане доступнішим навчальним матеріал із застосуванням комп'ютерних технологій?	так	40	80	3	100
	ні	2	4	-	-
	немає відповіді	8	16	-	-
Чи хотіли б Ви вивчати (навчати) німецьку мову із застосуванням комп'ютерних технологій?	так	42	84	3	100
	ні	4	8	-	-
	немає відповіді	4	8	-	-

Таблиця № 2.3.2

Засвоєння навчального матеріалу учнями старших класів на констатуючому етапі експерименту

Група	Зріз	Рівні засвоєння навчального матеріалу					
		низькій		середній		високий	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
контрольна (25 учнів)	констатуючий	6	24	15	60	4	16
експериментальна (25 учнів)	констатуючий	5	20	18	72	2	8

Аналіз даних показав, що найгірші результати учнів як експериментальних, так і контрольних груп виявились на етапах, пов'язаних із пошуком, сприйняттям, переробкою та трансляцією інформації. Учні не можуть користуватися інтерактивними самовчителями, педагогічними програмними засобами, електронними словниками та ін. Учні недостатньо добре знайомі з інформаційними джерелами, погано володіють алгоритмами пошуку необхідної інформації та відсутній досвід вивчення німецької мови за допомогою сучасних комп'ютерних технологій. Середній рівень інформаційної культури має лише 72 % учнів, які усвідомлено сприймають інформацію, компетентно оперують поняттями, пов'язаними з інформаційними технологіями, добре орієнтуються в різних інформаційних джерелах і володіють алгоритмами пошуку інформації. Такі учні усвідомлено формулюють свої інформаційні запити та розуміють важливість вивчення інформаційних технологій та комп'ютерної техніки. До високого рівня інформаційної культури стало можливим зарахувати лише 24 % учнів (це сумарний показник обох груп – і експериментальної і контрольної на констатуючому етапі експерименту). Ця невелика частина учнів чудово володіє комп'ютерною технікою та інформаційними технологіями, вільно, усвідомлено та творчо використовує набуті знання та вміння при вирішенні навчально-

професійних завдань, має свій індивідуальний стиль у роботі з інформацією, може точно сформулювати інформаційний запит.

Таким чином, отримані дані послужили відправним пунктом проведення експерименту дослідження, основною метою якого було підвищення якості професійної підготовки учнів старших класів в умовах навчання німецької мови за допомогою комп'ютерних технологій.

Ефективність впроваджуваних засобів перевірялася шляхом порівняння результатів початкового та підсумкового зрізів контрольних та експериментальних груп.

Учням, що брали участь в експерименті, були роздані копії програмного забезпечення для використання поза аудиторією. Також, вони були навчені їхньому самостійному використанню. Таким чином, було досягнуто однаковості використовуваного програмного забезпечення в експериментальних групах. Далі було складено плани занять з експериментальними групами. У навчальному закладі є комп'ютерні аудиторії, де й проводились заняття.

Так, результати експерименти представлені у кваліфікаційній роботі в узагальненому вигляді. У Додатку А наведено приклади завдань з німецької мови з метою формування комп'ютерної компетенції учнів старшої школи. Важливим моментом для нашого експерименту було тестування після кожної теми. Так, в процесі навчання учні отримували різні завдання.

Завдання на формування умінь пошуку інформації у мережі, на сайтах:
прийміть участь у географічній грі та знайдіть населений пункт, використовуючи інформацію про місце розташування об'єкта (часовий пояс, широта, довгота, чисельність населення, відстань до столиці країни, карти, атласи, географічні довідники – все це знаходиться в лінках). Перемагає той, хто встановив найточнішу відповідність до знайденої інформації. При організації систем пошуку, навігації використовуйте докладні змісти лінків, гіперлінків, як модель «перевернутої піраміди» (позначення розташування структури

інформації в мережі www), виділіть більш широкую інформацію на початку повідомлення і коротку інформацію в кінці.

Завдання на формування умінь орієнтуватися у сайтах, співвідносити адресу сайту з його змістом: а) Визначте, яка інформація знаходиться за електронною адресою сайту Гете-Інституту: <http://www.goethe.de>. б) -Розкрийте зміст пошукової системи «АВАСНО».

Завдання на формування вміння організувати роботу з інформацією (зберігати, «відфільтрувати», проводити сортування): Використовуйте можливості програмного забезпечення та «текстові поля», (AutoFormen), а також модель «перевернутої піраміди», визначте, яка інформація надходить на початку пошуку, а яка - у міру просування користувача в мережі: «Finden Sie vier Ferienzele in Deutschland, in der Schweiz oder in Osterreich».

У яких державах, землях чи містах Вам хотілося б побувати? Що там можна побачити? Напишіть Ваші відповіді німецькою мовою в таблицю. Використовуйте німецьку пошукову систему, наприклад, yahoo.de (www.yahoo.de/) Metager (meta.iTzn.xuu-hannover.de). Час перебування у мережі 40-60 хв. Використовуйте глобальне, селективне та детальне розуміння інформації з тексту. Виберіть web-сторінку сайту Гете-інституту «Deutsch lehren und lernen-jetzt-on-İpe» з текстом «Ladenschluss». Дайте відповідь на запитання тексту, даного на сайті:

а) знайдіть ключові слова в тексті та запишіть їх (для глобального розуміння тексту);

б) для активного розуміння тексту обговоріть аргументи «за» та «проти» щодо змісту тексту, через Інтернет з іншими учнями (детальне розуміння).

в) у цій таблиці правильні (анімаційні) відповіді питання (якщо відповідь правильний, то «вікно» відкриється і з'явиться картинка до тексту). Якщо відповіді будуть надані правильно, на екрані з'являються анімаційні картинки, як заохочення.

A	B	C
---	---	---

Завдання, метою яких є формування умінь націленості користувача на успіх: Для складання індивідуального екзаменаційного портфелю змоделуйте типові ситуації спілкування на навчальному матеріалі сайту: - Зверніться до сайту Гете-інституту (www.goethe.de), використовуйте лист-текст (www/goehte.de/Z/jetzt/), прокоментуйте структурно-стилістичні особливості різних видів листів, зверніть увагу на дві останні пропозиції:

«Seid optimistisch! Lernt Deutsch! weil es nicht kompliziert ist!» u.s.w.

Sind diese Strategien für Sie nah? Warum?

Побудуйте ситуації навколо цих тематичних речень у оригінальному зв'язаному тексті, з урахуванням опрацьованих стилістичних явищ.

Завдання, спрямовані на формування умінь обліку культурних та соціальних аспектів у пошуку інформації: для формування правильного почуття сприйняття реалій іншої культури через свою власну, вибудуйте «нитки» пошукових дій для виявлення культурних особливостей країни мови, що вивчається. Зверніться до тексту «Typisch deutsch?» із сайту Гете-інституту та викладіть такі завдання: 1) Was ist fürer Meinung nach typisch deutsch? a) Passivitat; б) Gefuhlskalte; в) Fleissigkeit; r) Ordnung und Piinklichkeit.

Правильність виконання дій перевірте тестом на співвідношення анімаційних картинок з наступними пропозиціями: а) «Mund aufreissen und nichts dahinter»; б) Ein bestimmtes Nahrungsmittel als charakteristisch für Deutschland ist in erster Linie Bier, Sauerkraut und Bratwurst; в) Positive Eigenschaften für «den Deutschen» sind Ordnung und Sauberkeit; r) «Deutsche Jungs glauben, sie kriegen alles».

Завдання, орієнтовані на вміння, що формують пошук у співпраці з іншими користувачами та системою: складіть інструкцію діалогу з web-редакторами учительських сайтів: використовуйте пошукову систему з електронною адресою: <http://www.ualbarta.ca/~german/lehrer.htm>, щоб вийти на сайти, призначені для навчання німецькій мові:

Сайт «Lehr-und Lemmaterialien» - особистий досвід вчителів німецької мови у різних країнах

«Goethe-Institut. Deutschland im Internet» - спільна робота з університетом у Гіссені. Збірка Інтернет-ресурсів спеціально для вчителів німецької мови.

«Goethe-Institut San Francisco» - Інтернет-ресурси про Німеччину.

«Elektronischer Tourismus» - сотні лінків про музеї, галереї, музику, вільний час і хобі, про міста Німеччини, Австрії, Швейцарії.

Завдання, що навчають автономного вивчення німецької мови: підготуйтеся до колективного обговорення рефератів на семінарі або практичному занятті, на використаних сайтах зробіть «закладки» web-сторінок, які при перегляді матеріалу визначалися як більш-менш відповідні за темами. Для презентації своїх рефератів продемонструйте і прокоментуйте хід з матеріалами мережі www за планом:

1. Виберіть традиційний шлях пошуку, який пропонує пошукова система: www.altavista.de, каталог: www.vahoo.de, комбінація пошуку, що складається з пошукової системи та каталогу: www.web.de або метапошук, з одночасним використанням кількох пошукових систем: і при цьому дайте повне уявлення про наявні матеріали з обраної теми.

2. Використовуючи web-сторінки: www.coremic.com, www.bingooo.com, визначте, який пропонується матеріал у так званих «Touren» за якими визначеним темам, а також знайдіть інформаційні електронні адреси для отримання матеріалу про погоду, розклад руху поїздів, літаків тощо.

3. У спеціальній пропозиції www.biographie.net/de/ знайдіть 2-3 біографії

цікавих для вас письменників. Розширть цей матеріал, взявши допомогу у пошукової системи: www.google.de та у web-сторінках: www.guterunterricht.de.

4. У пошуковій системі Google знайдіть назву відомої пісні, отримайте текст цієї пісні в декількох варіантах. Переведіть її за допомогою електронного словника www.cleverlearn.com. Для мелодії пісні використовуйте електронну адресу: www.chartradio.de з ключовим словом Jukebox, введіть пошук мелодії за назвою пісні.

5. Використовуючи лінки: www.lehrtipp.ch, www.coffeekbreakarcade.com, www.flipside.de. зверніться за допомогою так званих «експертів» на сайтах: www.meome.de, www.wissenistmacht.de, www.wer-wiess-was.de, www.expertenseite.de. Підготуйте «інформаційну відповідь» на одне із заданих питань використовуючи матеріали мережі. Наприклад, для підготовки до контрольної роботи з граматики німецької мови складіть схему складу речення у ігровій формі:

<http://www.zum.de/Faecher/D/BW/gvm/satzzug.htm>

Der Satzglieder-Zug

SCHRITT 1: Kraftpakete

Wir können den Satz mit einem Zug vergleichen, so wie er iruher aussah: Er bestand aus mindestens zwei Teilen: Der LOKOMOTIVE, die den Zug zieht, und dem KOHLEWAGEN mit dem Heizer und der Kohle. Etwa so:

DIE KRAFTMASCHINE

SUBJEKT

PRAEDIKAT

Dabei ist es egal, wieviele Lokführer auf der Lokomotive stehen und wie sie heißen, Hauptsache, da ist WER. Auf dem Kohlewagen ist der Heizer und der muss was SCHAFFEN, denn sonst läuft der Zug nicht.

SCHRITT 2: Anhänger

Eine Lokomotive und ein Kohlewagen sind zwar schon eine Art Zug, aber das Ganze macht noch keinen rechten Sinn, denn die Deutsche Bundesbahn

lapt ja auch nicht blob Zuge ohne Wagen fahren, das lohnt sich eigentlich gar nicht. Es müssen also

WAGEN dran und davon gibt es sehr unterschiedliche, je nach Zweck, z.B. Güterwaggons, Schlafwaggons, Speisewaggons etc. So ist es auch mit Sätzen. Sie brauchen ERGÄNZUNGEN, und davon gibt es auch verschiedene.

Kraftmaschine und ANHÄNGER

SUBJEKT	PRAEDIKAT	Dativ-OBJEKT	Akkusativ-OBJ. I
Paula	gewann erzählen	dem Lehrer	das Tennisturnier
Peter und Paul	schenken	unserem Lehrer	eine irre Geschichte
Wir	setzt	seinem Patienten	einen rosa Luts
Der Zahnarzt			einen Zahn

Wie man sieht, hängen die Satzergänzungen (OBJEKTE) vom Prädikat ab. Wie viele Wagen die Lokomotive ziehen kann, hängt davon ab, wieviel der Heizer auf dem Kohlentender schafft. Bei manchen Verben muss der Heizer für zwei schaffen:

WER?		WEM?	WAS?
Vater	Schenkt	seinem Sohn	einen Kugelschreiber
.....

Результати формуючого експерименту виявили значну різницю в оцінюваних показниках у учнів контрольних та експериментальних груп. Більшість учнів експериментальних груп здобули високі бали у засвоєнні навчального матеріалу з дисципліни «Німецька мова». У контрольних групах в учнів значної динаміки не виявлено. У таблиці № 2.3.3 представлені дані, що

характеризують відсоткове співвідношення від загальної кількості учнів експериментальних та контрольних груп з дисципліни «Німецька мова» на формуючому етапі дослідно-навчального експерименту.

Таблиця № 2.3.3

Засвоєння навчального матеріалу учнями старших класів на формуючому етапі експерименту

Група	Зріз	Рівні засвоєння навчального матеріалу					
		низькій		середній		високий	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
контрольна (25 учнів)	формуючий	5	20	16	64	4	16
експериментальна (25 учнів)	формуючий	2	8	18	72	5	20

Із матеріалів таблиці наочно видно, як відбуваються зміни рівнів засвоєння матеріалу учнями старших класів. І якщо на початку експерименту, на констатуючому етапі «зрізу» рівні контрольних та експериментальних груп приблизно однакові, то з вивченням дисципліни «Німецька мова» в експериментальних групах з використанням комп'ютерних програм відбувається наступне: в експериментальних групах, порівняно з першим зрізом, спостерігається більш висока динаміка переходу з низького рівня на середній та високий рівень; динаміка змін рівнів у контрольних групах показує незначні коливання та залишається практично без змін; динаміка переходу на високий рівень також вище у експериментальних групах проти контрольних груп, причому ця динаміка різко збільшується під час проведення 2-го «зрізу», тобто, після проведення педагогічного експерименту.

Далі нами було проведено заключний аналіз дослідно-експериментальної роботи. Було підраховано кількість учнів контрольних та експериментальних груп низького, середнього та високого рівнів засвоєння навчального матеріалу з німецької мови на формувальному етапі навчання.

Таблиця № 2.3.4

Рівні засвоєння навчального матеріалу з німецької мови

учнями контрольних груп			учнями експериментальних груп		
низький рівень	середній рівень	високий рівень	низький рівень	середній рівень	високий рівень
30 %	54 %	16 %	8 %	68 %	24 %

Результати формуючого етапу показують, що систематична та цілеспрямована робота в рамках навчання німецької мови за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, спрямована на підвищення якості засвоєння навчального матеріалу німецькою мовою (табл. № 2.3.4), дозволяє суттєво покращити показники у високих рівнях.

Крім того, аналіз другого етапу дослідження показав, що у всіх учнів, які брали участь в експерименті, відбулися позитивні зміни у мотивації вивчення німецької мови та у засвоєнні навчального матеріалу

Підсумки дослідно-експериментальної роботи показали, що учні, що брали участь в експерименті, виявили великий інтерес до навчання німецької мови з використанням сучасних комп'ютерних технологій. Матеріал для вивчення німецької мови з використанням комп'ютерних технологій став доступнішим для переважної більшості учнів. Крім того, на краще змінився і рівень викладання німецької мови з використанням комп'ютерних технологій.

Висновки до розділу 2

При використанні комп'ютерних технологій у викладанні німецької мови важливо правильно сформулювати завдання та точно вказати «віхи» проходження шляху до мети, що включає цілий спектр навчальних завдань, куди входять проблеми комунікації, етикету спілкування в мережі www, мовні кліше і т.п. На фазі застосування в учнів відзначалося деяке «розмивання» основних завдань, оскільки сама система мережі дуже рухлива і багатогранна, тому необхідно учням постійно концентруватися на якійсь певній темі і вміти повертатися до початкового завдання через додаткові матеріали мережі. Спочатку завдання мають бути складені так, щоб вчитель мав можливість «розгортати», показувати матеріал на конкретних прикладах.

Завдання зі створення власного інформаційного матеріалу викликають деякі складнощі у школярів, які звикли працювати у режимі репродуктивних завдань, навіть за наявності в них хорошої мовної бази. Але саме ці завдання дозволили учням побачити, як вони зможуть застосувати знання німецької мови в спонтанних ситуаціях, як використання комп'ютерних технологій допоможе їм у їхній навчальній діяльності, а також у реалізації своїх найсміливіших фантазій як досвідченого користувача німецької мови.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного кваліфікаційного дослідження ми дійшли наступних висновків:

1) використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх у навчальний процес, ефективніше вирішувати цілу низку дидактичних завдань на занятті: формувати навички та вміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності; удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, заздалегідь підготовлених вчителем; удосконалювати вміння писемного мовлення, індивідуально чи письмово складаючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці дослідницької роботи, творів, інших епістолярних продуктів спільної діяльності партнерів; поповнювати свій словниковий запас (активний чи пасивний) лексикою сучасної німецької мови, що відбиває певний етап розвитку культури народу, соціального та політичного устрою суспільства; знайомитися з культурознавчими знаннями, що включають мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури і традицій Німеччини; формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності учнів на занятті на основі систематичного використання «живих» матеріалів, обговорення не лише питань до текстів підручника, а й «гарячих» проблем, що цікавлять усіх та кожного;

2) однією з найсучасніших освітніх технологій є дистанційне навчання, що дозволяє в домашніх умовах за допомогою комп'ютера або телекомунікацій здобути освіту або пройти курси німецької мови в університеті або школі, що знаходиться в іншій країні. Однак розвиток дистанційної освіти породжує і низку проблем, пов'язаних з якістю викладання та використанням сучасних інформаційних засобів у навчанні.

3) при використанні комп'ютерних технологій у викладанні німецької

мови важливо правильно сформулювати завдання та точно вказати «віхи» проходження шляху до мети, що включає цілий спектр навчальних завдань, куди входять проблеми комунікації, етикету спілкування в мережі www, мовні кліше і т.п. На фазі застосування в учнів відзначалося деяке «розмивання» основних завдань, оскільки сама система мережі дуже рухлива і багатогранна, тому необхідно учням постійно концентруватися на якійсь певній темі і вміти повертатися до початкового завдання через додаткові матеріали мережі. Спочатку завдання мають бути складені так, щоб вчитель мав можливість «розгортати», показувати матеріал на конкретних прикладах.

4) завдання зі створення власного інформаційного матеріалу викликають деякі складнощі у школярів, які звикли працювати у режимі репродуктивних завдань, навіть за наявності в них хорошої мовної бази. Але саме ці завдання дозволили учням побачити, як вони зможуть застосувати знання німецької мови в спонтанних ситуаціях, як використання комп'ютерних технологій допоможе їм у їхній навчальній діяльності, а також у реалізації своїх найсміливіших фантазій як досвідченого користувача німецької мови.

У віртуальній освіті також стоїть питання про ефективну організацію навчального процесу, підвищення зацікавленості учнів, і тут велику роль можуть грати педагогічні технології, що застосовуються і в традиційному навчанні: мережеві ігри, віртуальні семінари, тренінги, спільні колективні проекти та ін. - інформаційні та навчальні - можуть і повинні успішно поєднуватися, сприяючи диверсифікації процесу навчання, розвитку творчого потенціалу та пізнавальних прагнень особистості, що є сенсом освіти в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арванітопуло Е.Г. Реалізація проектної методики навчання іншомовного спілкування в середній школі. *Іноземні мови*. 2005. № 4. С. 3-11.
2. Аскоянц П. Г., Чекаль Г. С., Сердюков П. І. Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов. Київ: КДПШМ, 2004. 108 с.
3. Баранова С. В. Електронні засоби навчання у викладанні філологічних та перекладацьких дисциплін. *Філологічні трактати*. Т.7. Вип. 2. Суми: Сумський державний університет, 2013. С. 53-59.
4. Беляєва Л. А. Презентація PowerPoint и ее возможности при обучении иностранным языкам. *Иностранные языки в школе*. 2008. № 4. С. 36-41.
5. Биков В, Литвинова С. Корпоративні соціальні мережі як об'єкт управління освітньої соціальної системи. *Інформаційні технології та засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців*. 2016. № 2. С. 68-76.
6. Бистрова Ю. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1. С. 27-33.
7. Бігич О.Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. 2012. №2 (70). С. 19-30.
8. Бондаренко О., Струк Т. Основні напрямки покращення підготовки перекладачів на базі ВНЗ. *Зміст підготовки перекладачів та сучасні вимоги професії*: наук.-практ. конф. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. С. 7-14.
9. Буздуган О.А. Використання мультимедійних засобів навчання в контексті осучаснення процесу викладання іноземної мови. *Наука і освіта*. 2015. № 2. С. 10-15.

- 10.Вашило О. Організація дистанційного навчання майбутніх філологів в умовах пандемії COVID-19. *Іноземні мови*. 2021. № 3. С. 11-18.
- 11.Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови: тематичний збірник праць. Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. Рівне: РОІППО, 2013. 29 с.
- 12.Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 206 с.
- 13.Волошинова Л. Вивчаємо мову зорових образів: Аудіовізуальні технології у стратегіях мовної підготовки старшокласників. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2006. № 5. С. 72-77.
- 14.Гаврилук Н. М. Принципи навчання лексиці на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. Вип. 41. С. 240-244.
- 15.Гальскова Н.Д., Никитенко З.Н. Теория и практика обучения иностранным языкам. М.: Академия, 2008. 336 с.
- 16.Гриценко В.И., Манако А.Ф. Педагогическое проектирование электронных учебников и дистанционных курсов, поставляемых через Интернет. Учебное пособие. К.: Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій і систем НАН та МОН України, ТОВ «Вітус». 2002. 123 с.
- 17.Грітченко І. А. Використання Інтернет-технологій у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови у ВНЗ. Умань: СПД Жовтий, 2014. 72 с.
- 18.Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Уманець В.О. Інноваційні технології у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,*

- проблеми*: зб. наук. пр., Київ-Вінниця: ТОВ фірма Планер, 2018. Вип. 51. С.11-15.
19. Денисенко І., Тарасюк А. Особливості навчання іноземної мови в умовах співпраці в контексті вищої освіти. *Іноземні мови*. 2020. № 3. С. 18-23.
 20. Жук Ю.О. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. За ред. Бикова В.Ю., Жук Ю.О., Овчарук О.В., та ін. Київ: Атіка, 2005. 252 с.
 21. Журавель О. А. Використання інноваційних технологій на уроці німецької мови. *Deutsch. Methodik*. 2005. Juli. № 13 (69) С.5.
 22. Івлєва К., Рейда О., Гулієва Д. Впровадження технології розвитку критичного мислення у процесі викладання іноземної мови у вищій школі. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 23-29.
 23. Ігнатенко В. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх філологів. *Іноземні мови*. 2020. № 1. С. 37-42.
 24. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. К.: Ленвіт, 2009. 119 с.
 25. Коваленко О. М. До питання інноваційної концепції навчання іноземних мов. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2008. № 1. С. 8-10.
 26. Комар О. В. Викладання за інтерактивними технологіями. Рідна школа. 2006. № 5. С. 23-25.
 27. Красильникова В. А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учебное пособие. М.: ООО «Дом педагогики», 2006. 231 с.
 28. Литвинова С. Компонентна модель хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Науковий вісник. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород: УЖНУ, 2015. Вип. 35. С. 99-107.
 29. Майер Н.В., Устименко О.М. Практикум з методики використання сучасних засобів, методів і технологій навчання іноземних мов і культур:

- навч. метод. посіб. для самот. роботи студентів магістратури. Київ: Ліра, 2018. 100 с.
30. Манако А.Ф. Еволюція та конвергенція інформаційних технологій підтримки освіти та навчання. *Нові інформаційні технології в освіті для всіх: навчальні середовища: збірник праць VI міжнародної конф.* (м. Київ, 22-23 листопада 2011 р.). К.: МННЦ, 2011. С. 20-35.
31. Мартиненко О., Шевелько К. Критерії відбору навчальних онлайн-платформ для підготовки майбутніх перекладачів. *Іноземні мови.* 2021. № 1. С. 52-57.
32. Мельник А.І. Особливості формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності студентів немовних вишів на основі особистісно-діяльнісного підходу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* 2016. № 61. С. 186-189.
33. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. За загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
34. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Упоряд. Л.С.Панова, І.Ф.Андрійко, С.В.Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
35. Ніколаєва С.Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання: зб. наук. праць, К: Ленвіт, 2003. 273 с.
36. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. К.: Ленвіт, 2008. 285 с.
37. Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови.* 2001. № 1. С. 50-56.

- 38.Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до реалізації міжкультурної іншомовної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. № VI (66). Issue 162. P. 31-37.
- 39.Нісімчук А., Падалка С., Шпак О. Сучасні педагогічні технології: навч. посів. К.: Просвіта, 2000. 367 с.
- 40.Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах. За ред. Ю. М. Богачков, В. Ю. Биков, О. П. Пінчук, А. Ф. Манако та ін. К., 2011. 203 с.
- 41.Паламарчук В. Ф. Барановська О. В. Педагогічні технології навчання в умовах нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 3. С. 60-66.
- 42.Паршикова О. Паустовська М. Застосування прийомів театральної педагогіки у навчанні елементарного німецькомовного спілкування учнів початкової школи. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С. 36-42.
- 43.Пассов Е. И. Методика как теория и технология иноязычного образования. Елец: ЕГУ им. И.А.Бунина, 2010. 543 с.
- 44.Пассов Е.И., Кузовлєва Н.Е. Урок иностранного языка. Ростов н/Д: Феникс. М.: Глосса-Пресс, 2010. 640 с.
- 45.Писанко М. Віртуальне навчальне середовище ІVУ як засіб фахової підготовки усних перекладачів. *Іноземні мови*. 2021. № 1. С. 46-51.
- 46.Пономарьова О.І. Організація роботи студентів на практичних заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. 2009. № 5. С. 142-147.
- 47.Практикум з методики викладання німецької мови. Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2007. 287 с.
- 48.Рапуто А. Г. Информационные технологии в обучении визуальной грамотности. *Информатика и образование*. 2007. № 11. С. 110-118.

- 49.Редько В. Г. Карп С. І., Кохан О. В. Дидактико-методичні принципи формування змісту електронних навчально-методичних комплектів з іноземних мов. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць*. Гол. ред. В.М. Мадзігон. Київ: Педагогічна думка, 2006. Вип. 6. С. 51-56.
- 50.Рекомендації ЮНЕСКО про політику в області мобільного навчання UNESCO. URL: <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214738.pdf> (дата звернення: 21.01.2021).
- 51.Робота з мультимедійною дошкою: навч.-метод. посіб. Упоряд. В.В. Лапінський. К: Шкільний світ, 2008. 112 с.
- 52.Свиридюк В. Комплекс вправ для формування у студентів-філологів навичок і вмінь розуміння варіантів німецької мови у процесі читання. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 36-43.
- 53.Скліренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування навичок і вмінь. *Іноземні мови*. 2009. № 5. С. 3-11.
- 54.Скрипник Н. Про використання методів мобільного навчання при вивченні іноземної мови у немовних ЗНО. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 2. С. 274-278.
- 55.Спіцин Є., Черниш В. Особливості практичної педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у країнах Західної Європи. *Іноземні мови*. 2021. № 3. С. 51-59.
- 56.Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія. Під загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2015. 444 с.
- 57.Устименко О. Порівняльний аналіз технологій традиційного та проєктного навчання іноземних мов і культур учнів закладів загальної середньої освіти. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С. 47-52.

58. Устименко О.М. Проектна компетентність майбутнього вчителя іноземних мов і культур у контексті сучасної освітньої парадигми. *Іноземні мови*. 2019. № 1. С. 30-40.
59. Устиченко С. Формування навичок критичного мислення через призму розуміння міжкультурних цінностей. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 66-70.
60. Adib Haj Bagheri M. Bartsch effectiveness of power point presentation in lectures. *Computers and Education*. 2010. № 41. P. 77-86.
61. Alwi N.F., Sidhu G.K. Oral presentation: self-perceived competence and actual performance among UiTM Business Faculty students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2013. № 90. P. 98-106.
62. Baacke, Dieter. *Medienpädagogik*. Tübingen: Niemeyer, 2007. 105 s.
63. Baranova S.V. Translation vs Distance Learning. *Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя: тези доповідей X Міжнародної науково-методичної конференції, м. Суми, 13-14 листопада 2014 р.* Суми: Сумський державний університет, 2014. С. 16-17.
64. Bernward, Hoffmann *Medienpädagogik. Eine Einführung in die Theorie und Praxis*. Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2003. 471 s.
65. Butt A. Student Views on the Use of a Flipped Classroom Approach: Evidence from Australia (2014). *Business Education and Accreditation*. 2014. V. 6 (1). P. 33-43.
66. Caro K., Rosado N. Lexis, lexical competence and lexical knowledge: a review. *Journal of Language Teaching and Research*. 2017. № 8(2). P. 205-213.
67. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. Companion Volume with new descriptors. Strasbourg: Council of Europe, 2018. 235 p.
68. Das Kaleidoskop des Goethe-Instituts. URL: <http://www.goethe.de/z/50/alltag/m enue.hfm>.

69. Donath R. *Deutsch als Fremdsprache. Projekte im Internet*. Stuttgart: Klett, 2001. 187 s.
70. Duff P.A. Language socialization into academic discourse communities. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2010. № 30. P. 169-192.
71. Girard T., Pinar A., Trapp P. An exploratory study of class presentations and peer evaluations: do students perceive the benefits? *Academy of Educational Leadership Journal*. 2011. № 15(1). P. 77-93.
72. Hayward L. Assessment is learning: The preposition vanishes. *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*. 2015. № 22(1). P. 27-43.
73. Hede T. Multimedia effects on learning: Design implications of an integrated model URL: <http://www.ascilite.org.au/aset-archives/confs/2002/hede-t.html>. (дата звернення: 20.02.2021).
74. Hovane M. Teaching presentation skills for communicative purposes. *Kansai University Foreign Language Education Forum*. 2009. № 8. P. 35-49.
75. Krasulia A. Blended Learning: Advantages and Disadvantages in the EFL Classroom. *Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 23-24 листопада 2017 р. Суми: СумДУ, 2017. С. 220-224.*
76. Mackenzie J., Lachlan & Hannay M. Developing lexical competence: a computer-assisted, text-based approach. *Cauce: Revista de filología y su didáctica*. 2001. № 24. P. 541-564.
77. Mayer R.E. *Multimedia learning*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2001. 210 p.
78. Mayer R.E. The promise of multimedia learning: Using the same instructional design methods across different media. *Learning and Instruction*. 2003. № 13. P. 125-139.

ДОДАТКИ

Різновиди освітніх послуг Інтернету

Вид послуг	Призначення
Електронні газети та журнали	За допомогою електронних газет і журналів, можна дізнатися про різні новини, інтерв'ю, події, анонси та іншу корисну інформацію про те, що відбувається у світі.
Електронні бібліотеки	Складні інформаційні системи. Найчастіше надають доступ до каталогів електронних бібліотек. Так само існують електронні бібліотеки, в яких, можна знайти цікаву літературу в електронному вигляді, електронні підручники, енциклопедії, журнали та ін.
Електронні конференції та електронна пошта	Є одним із важливих способів стимулювання навчання, оскільки проходять у формі діалогу. За допомогою електронної пошти в мережі Інтернет можна підписатися на електронну конференцію, що вас цікавить. Після цього ви можете брати участь у дискусіях, в яких беруть участь люди з різних країн. Тобто таким чином ви можете обмінюватися досвідом, думками, знаннями, вміннями тощо.

продовження таблиці №1

Розсилання або інформаційне обслуговування	Ще один різновид отримання потрібної вам інформації за допомогою електронної пошти. За допомогою даної послуги ви можете отримувати інформацію, що вас цікавить, від вас потрібно тільки вибрати відповідну тему в організації, що надає дану послугу, і інформація, що відноситься до неї, буде щодня приходити у вашу електронну поштову скриньку. Темі розсилок у кожній організації можуть відрізнятися один від одного, це можуть бути і просто розсилки оглядів, зведень, новин, а можуть бути і матеріали довідкового характеру.
IRC (Internet Relay Chat)	Засіб спілкування людей в реальному часі. Так само як і електронні конференції, спілкування в IRC відбувається у режимі діалогу, але оперативніше, тобто у режимі реального часу. Це є важливою дидактичною властивістю Інтернету. Аналогом IRC в мережі Інтернет є веб-чати, принцип їх дії аналогічний IRC, але їх використовують в основному для простого спілкування.

продовження таблиці №1

Центри он-лайн тестування та сертифікації	<p>Одна з наймолодших освітніх послуг в мережі Інтернет (принаймні, в українськомовної частини мережі Інтернет). За допомогою цієї послуги можна проходити «онлайн» тестування та сертифікацію, за результатами тестування вам буде присуджено той чи інший статус. Також такі центри за певну плату можуть надіслати вам паперовий варіант вашого сертифіката, за умови успішного складання тесту. Також центри он-лайн тестування за певну плату пропонують своїм користувачам освітні послуги, побудовані на принципі дистанційної освіти.</p>
---	---

Додаток Б

Завдання № 1.

Підготуйте пам'ятки-поради для учнів, що беруть участь у маленькій віртуальній виставі, використовуючи ряд завдань web-сторінки «Literatur und Fremdsprachenlernen» на базі вірша Еріха Кестнера «Der Doktor Kommt». (Це старовинна дитяча гра, відновлена Е. Кестнером у віршованій формі), наприклад:

1. Прочитайте вірш і знайдіть приклади, які б вказали на театральність гри.

Відповідь: Вказівки на гру: дієслово müssen у багатьох чотиривіршах; нереальність того, що відбувається; вирази типу: «Zucker anstatt Aspirin»; «Weisse Handschuhe, das wirkt sicher gut».

2. У вірші дійсні предмети виконують роль реквізиту, наприклад, це склянка води (це липовий чай). Знайдіть ще підходящі приклади у вірші: Відповідь: замкова щілина - це телефон («Schüsselloch als Telefon»); цукор замість аспірину («Zucker andstatt Aspirin») і т.д.

3. Театралізованість вірша виражається дуже ясно через дієслова. Випишіть ці дієслова, сортуючи їх, наприклад з звуконаслідування, (яке виражає ступінь руху); на перехідні (з прямим об'єктом) та неперехідні дієслова. «Просійте» інформацію, групуючи іменники, наприклад: меблі, частини тіла і т.д. Використовуючи отримані результати, спробуйте зіграти п'єсу ще раз як «оповідання від імені героя». Якщо хочете зіграти роль лікаря, повторити лексику до теми «Körper». У вірші ви знайдете велику кількість таких слів і виразів, наприклад: Що робить лікар, (тут, у вірші) як поводить хворий? Для чергування цих дій використовуйте дієслова вірша.

Наприклад:

<u>Möbel und Gegenstände</u> das Sofa die Wand das Glas usw	<u>Körperteile</u> die Hand der Kopf das Gesicht	<u>Verben</u> sich leiden starren greifen	<u>Verben</u> tuten tragen sich ansziehen
---	---	--	--

4. У вірші є кілька діалогів, які більш-менш виражені. Розв'яжіть завдання, як ці діалоги ви можете від себе доповнити або трохи змінити, а потім їх розіграти в особах. Наприклад:

Sie: Was fehlt Dir? Du siehst krank aus

Er: Ach, Unsinn.

Sie: Hast du Fieber?

Er: Lass mich in Ruhe.

5. Розберіть саму форму вірша та виділіть курсивом кількість строф, визначте який ритм вірша для семантизації слів у контексті.

6. Підберіть для кожного вірша заголовки. Виразіть зміст кожного чотиристішся одним реченням. Використовуючи заголовки розташуйте їх у логічній послідовності відповідно до змісту:

Відповідь: Послідовність дії (одне речення - для кожного чотиривіршя).

Arthur wird krank

Er hat Fieber und kann nichts ins Büro

Ema bringt ihm Tee

Er muss die Medizin nehmen

Er phantasiert im Fieber

Дайте свою оцінку медіатексту, пропускаючи дію літературного твору через призму власного сприйняття вірша:

Was beschäftigt die Spielenden inhaltlich?

Was ist ihnen wichtig?

Welche Haltung nehmen sie gegenüber folgenden Themen ein:

Mann-Frau-Beziehungen

Einstellung zum Thema „Arbeit“

Was ist Luxus?

Verhältnis „Patient-Arzt“

Spiegeln sich aktuelle gesellschaftliche Fragen im Gedicht wider?

Завдання № 2.

Зобразіть у вигляді малюнків такі вирази:

1. Zwei Fliegen mit einer Klappe schlagen.
2. Brich dir keinen Zacken aus der Krone.

Завдання № 3.

Завдання зі зняттям лексичних труднощів і антиципації передбачення змісту вірша з урахуванням зміни шрифтів:

Winterelfchen

Weib

Der Schnee

Etwas bewegt sich

Ich sehe einen

Schneehasen

Завдання № 4

Текст, який вам потрібен на наступному занятті, містить у своїй основі модальні дієслова. На жаль, це важка тема в граматиці німецької мови. Знайдіть в Інтернеті матеріал, який допоможе прояснити питання про модальні дієслова.

При пошуку записуйте, як ви вели цей пошук:

1. Які виникли проблеми при пошуку?
2. Як проходили фази пошуку?
3. Які стратегії пошуку я обирав?
4. Які вміння мені потрібні для пошуку?
5. Що було добре зроблено?
6. Що мені вдалося?
7. Що мене здивувало?

Завдання № 5

Використовуючи матеріали німецького сервера Гете-інституту <http://www.goethe.de> «Typisch deutsch», визначте, що написали німецькі студенти про культурний стандарт.

Як вони його розуміють? Складіть таблицю, використовуючи ці описи.

Культурний стандарт	Опис